दैनिक
राज्य लोकतंत्र
नवी दिशा... नवे विचार...

विशेष सूचना

दि. १५ ऑगस्ट २०२६ रोजी स्वातंत्र्य दिनानिमित्त दै. 'राज्य लोकतंत्र' च्या कार्यालयास सुट्टी राहणार असल्याने दि. १६ ऑगस्ट २०२६ रोजीचा अंक प्रकाशित होणार नाही, याची कृपया नोंद घ्यावी. सर्वांना स्वातंत्र्य दिनाच्या हार्दिक शुभेच्छा! – संपादक

आरएनआय : MAHMAR/2021/85884 | शनिवार, दि. १५ ऑगस्ट २०२६ | वर्ष - १ | अंक - ३१८ | पाने - ४ | पुणे/पिंपरी-चिंचवड

सारांश वृत्त

मुंबई उच्च न्यायालयाकडून माजी टिस (TISS) विद्यार्थ्याला अंतरिम दिलासा; शरजील इमाम, उमर खालिदच्या समर्थनार्थ घोषणाबाजी केल्याचा आरोप

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : टाटा इन्स्टिट्यूट ऑफ सोशल सायन्सेस (TISS) चा माजी विद्यार्थी कामाख्या प्रसाद दास याला मुंबई उच्च न्यायालयाने अटकपूर्व अंतरिम दिलासा मंजूर केला आहे. जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठातील (JNU) कथित देशद्रोह प्रकरणातील संशयित आरोपी शरजील इमाम आणि उमर खालिद यांच्या सुटकेसाठी कॅम्पसमध्ये घोषणाबाजी केल्याप्रकरणी दास याच्यावर गुन्हा दाखल करण्यात आला होता.काय आहे संपूर्ण प्रकरण?घटना: १२ ऑक्टोबर २०२५ रोजी 'टिस' कॅम्पसमध्ये दिल्ली विद्यापीठाचे दिवंगत प्राध्यापक जी. एन. साईबाबा यांच्या पहिल्या स्मृतिदिनानिमित्त एका अनधिकृत कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. आरोप: या कार्यक्रमादरम्यान विद्यार्थ्यांनी मेणबत्त्या पेटवून आणि कविता वाचन करून देशद्रोहाचे गुन्हे दाखल असलेल्या उमर खालिद आणि शरजील इमाम यांच्या सुटकेची मागणी करणाऱ्या उत्तेजक घोषणा दिल्याचा आरोप आहे.गुन्हा दाखल: 'टिस' प्रशासनाच्या तक्रारीनंतर ट्रॉम्बे पोलीस ठाण्यात भारतीय न्याय संहिता (इछ्ड) आणि महाराष्ट्र पोलीस कायद्यांतर्गत बेकायदेशीर जमाव जमवणे आणि शासकीय आदेशांचे उल्लंघन केल्याप्रकरणी गुन्हा नोंदवण्यात आला होता.न्यायालयाचे निरीक्षण आणि आदेश:उच्च न्यायालयाच्या एकसदस्यीय खंडपीठाने या प्रकरणाची सुनावणी करताना सांगितले की, आरोपीचे मोबाईल आणि लॅपटॉप यापूर्वीच पोलिसांनी जप्त केले असल्याने सध्या त्याची कोठडीत घेऊन चौकशी (उींीवळरश्र खपींशीअॅसरींळेप) करण्याची गरज नाही.न्यायालयाने कामाख्या दास याला ३१ ऑगस्ट २०२६ पर्यंत अटक न करण्याचे आदेश दिले आहेत. मात्र, तपासात पूर्ण सहकार्य करण्याचे आणि १९ व २४ ऑगस्ट रोजी पोलीस ठाण्यात हजेरी लावण्याचे निर्देश त्याला देण्यात आले आहेत. यापूर्वी सत्र न्यायालयाने त्याचा जामीन अर्ज फेटाळला होता, ज्याला त्याने उच्च न्यायालयात आव्हान दिले होते. या प्रकरणातील इतर ७ विद्यार्थ्यांना सत्र न्यायालयाने आधीच जामीन मंजूर केला आहे.

महाराष्ट्रात पाच वर्षांत ३६,२११ कंपन्या बंद? आकड्यांवरून राजकारण तापले

राजाभाऊ वाजेंच्या संसद प्रश्नानंतर शरद पवारांची चिंता; फडणवीसांचे स्पष्टीकरण ' 'महाराष्ट्र क्रमांक १ वर होता आणि राहील'

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई । प्रतिनिधी

महाराष्ट्राच्या औद्योगिक क्षेत्राबाबत केंद्र सरकारने संसदेत दिलेल्या एका आकडेवारीमुळे राज्यातील राजकारण चांगलेच तापले आहे. शिवसेना (उद्धव बाळासाहेब ठाकरे) पक्षाचे नाशिकचे खासदार राजाभाऊ वाजे यांनी राज्यात बंद पडलेल्या कंपन्यांबाबत संसदेत प्रश्न उपस्थित केला. त्याला केंद्र सरकारने दिलेल्या उत्तरानुसार, गेल्या पाच वर्षांत महाराष्ट्रात तब्बल ३६ हजार २११ कंपन्या बंद पडल्याची माहिती समोर आली आहे. हा आकडा समोर आल्यानंतर महाराष्ट्रातील उद्योगधंद्यांचे वास्तव काय, असा सवाल उपस्थित झाला आहे.

मात्र, या आकडेवारीचा अर्थ राज्यातील ३६ हजार उद्योग कारखाने कायमचे बंद पडले असा सरळ अर्थ काढता येतो का, यावरही आता चर्चा सुरू झाली आहे. कारण उद्योगमंत्री उदय सामंत यांनी 'उद्योग बंद झाले' असे म्हणण्यापेक्षा 'कंपन्या बंद झाल्या' असे म्हणावे, अशी भूमिका मांडली आहे. त्यामुळे कंपनी नोंदणी रद्द होणे, निष्क्रिय कंपनी असणे आणि प्रत्यक्ष उत्पादन करणारा उद्योग बंद होणे यामध्ये फरक असल्याचा मुद्दा पुढे आला आहे.

राजाभाऊ वाजेंचा प्रश्न काय होता?

खासदार राजाभाऊ वाजे यांनी केंद्र सरकारकडे महाराष्ट्रातील बंद पडलेल्या कंपन्यांची संख्या आणि त्यामागची कारणे याबाबत माहिती मागितली होती. केंद्राच्या उत्तरातून गेल्या पाच वर्षांत राज्यातील ३६,२११ कंपन्या बंद झाल्याचा आकडा समोर आल्याने विरोधकांनी सरकारला घेरण्याची संधी साधली.

विशेषतः चाकणसारख्या महत्त्वाच्या औद्योगिक पट्ट्यातील कंपन्यांची परिस्थिती, रोजगारनिर्मिती आणि गुंतवणुकीचा वेग याबाबत प्रश्न उपस्थित होऊ लागले आहेत. एखादी कंपनी कागदोपत्री बंद असली तरी

तिचा प्रत्यक्ष उद्योग बंद आहेच, असे प्रत्येक वेळी म्हणता येत नाही. मात्र एवढ्या मोठ्या संख्येने कंपन्या बंद झाल्याची नोंद असेल तर त्यामागची कारणे तपासणेही तितकेच महत्त्वाचे आहे.

शरद पवारांची चिंता

ज्येष्ठ नेते शरद पवार यांनीही या मुद्द्यावर सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्म 'एक्स'वर भूमिका मांडत महाराष्ट्रातील औद्योगिक परिस्थितीबाबत चिंता व्यक्त केली. चाकण औद्योगिक परिसरासह राज्यातील उद्योगांसमोरील अडचणींचा गांभीर्याने विचार करून सरकारने आवश्यक उपाययोजना कराव्यात, अशी भूमिका त्यांनी मांडली.

पवारांच्या भूमिकेमुळे हा केवळ आकडेवारीचा प्रश्न न राहता रोजगार, गुंतवणूक आणि महाराष्ट्राच्या औद्योगिक भवितव्याचा राजकीय मुद्दा बनला आहे.

फडणवीसांचे उत्तर काय?

दरम्यान, मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी शरद पवारांना टॅग करत या चर्चेवर स्पष्टीकरण देण्याचा प्रयत्न केला. महाराष्ट्र उद्योग आणि गुंतवणुकीच्या बाबतीत देशात आघाडीवर असल्याचे सांगत त्यांनी 'छत्रपती शिवाजी महाराजांचा महाराष्ट्र क्रमांक १ वर होता आणि कायम क्रमांक १ वरच राहील', असा विश्वास व्यक्त केला.

मुख्यमंत्र्यांच्या भूमिकेनुसार, कंपन्या बंद होण्याच्या आकडेवारीकडे पाहताना केवळ संख्या न पाहता त्यामागील संपूर्ण आर्थिक आणि प्रशासकीय संदर्भ समजून घेणे आवश्यक आहे. नवीन कंपन्यांची नोंदणी, नवीन गुंतवणूक, रोजगारनिर्मिती आणि प्रत्यक्ष औद्योगिक उत्पादन यांचीही तुलना केली पाहिजे.

मग सत्य काय?

सर्वात महत्त्वाचा प्रश्न हाच आहे की, ३६,२११ कंपन्या बंद झाल्या म्हणजे महाराष्ट्रातील ३६,२११ उद्योग बंद पडले का? याचे उत्तर सरसकट 'हो' असे देता येणार नाही.

कंपनी कायद्यानुसार निष्क्रिय किंवा विविध कारणांनी नोंदणी रद्द झालेल्या कंपन्यांचाही अशा आकडेवारीत समावेश असू शकतो. मात्र दुसरी बाजूही दुर्लक्षित करता येणार नाही. जर मोठ्या संख्येने कंपन्या निष्क्रिय होत असतील, तर त्यामागील कारणे व्यवसायातील अडचणी, आर्थिक संकट, बाजारपेठेतील बदल, नियामक अडथळे किंवा इतर कारणे सरकारने स्पष्ट करणे गरजेचे आहे.

त्यामुळे आता खरी गरज आकड्यांवर राजकारण करण्यापेक्षा आकड्यांचे वर्गीकरण आणि वस्तुस्थिती जनतेसमोर ठेवण्याची आहे. किती कंपन्या केवळ कागदोपत्री बंद झाल्या, किती प्रत्यक्ष उत्पादन करणारे उद्योग बंद झाले, किती रोजगार गेले आणि त्याच काळात किती नवीन उद्योग आलेया प्रश्नांची स्पष्ट उत्तरे मिळाली तरच महाराष्ट्राच्या औद्योगिक स्थितीचे खरे चित्र समोर येईल.

दोन ते चार दिवसांत शेतकऱ्यांच्या खात्यावर कर्जमाफी! १० हजार कोटींची रक्कम जमा होणार; मात्र २.३१ लाख शेतकरी अजूनही नोंदीबाहेर

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

वाशिम : प्रतिनिधी

राज्यातील कर्जबाजारी शेतकऱ्यांसाठी मोठी घोषणा करण्यात आली आहे. 'पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर शेतकरी कर्जमाफी योजने'अंतर्गत पात्र शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यांवर पुढील दोन ते चार दिवसांत तब्बल ५ ते १० हजार कोटी रुपयांची कर्जमाफीची रक्कम जमा होण्याची शक्यता आहे. कृषिमंत्री दत्तात्रय भरणे यांनी वाशिम येथे ही माहिती दिली.

या योजनेअंतर्गत पात्र शेतकऱ्यांना दोन लाख रुपयांपर्यंत कर्जमाफी देण्यात येत आहे. सध्या पात्र लाभार्थ्यांच्या याद्यांची 'ॲग्रीस्टॅक' प्रणालीद्वे पडताळणी सुरू आहे. याद्या अंतिम आणि अद्ययावत झाल्यानंतर कर्जमाफीची रक्कम थेट शेतकऱ्यांच्या खात्यावर जमा केली जाणार आहे. शासनाकडे यासाठी पुरेसा निधी उपलब्ध असल्याचा दावा मंत्री भरणे यांनी केला आहे.

या योजनेचा एकूण लाभ ४० हजार ५८५ कोटी रुपये इतका असल्याचे सांगण्यात आले आहे. त्यामुळे सरकारच्या घोषणेनंतर शेतकऱ्यांना प्रत्यक्ष खात्यात पैसे कधी येतात, याकडे आता लक्ष लागले आहे.

मात्र या कर्जमाफीसोबतच एक गंभीर प्रश्नही समोर आला आहे. राज्यातील तब्बल २ लाख ३१ हजार शेतकऱ्यांची नावे सातबारा उतारा किंवा अन्य अधिकृत महसूल अभिलेखांवर नोंदलेली नसल्याची माहिती समोर आली आहे. त्यामुळे हे शेतकरी ॲग्रीस्टॅकच्या नोंदणीतून बाहेर राहण्याची शक्यता आहे आणि परिणामी कर्जमाफीसह विविध कृषी योजनांचा लाभ मिळण्यात अडथळे निर्माण होऊ शकतात.

महसूलमंत्री चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी या शेतकऱ्यांना अधिकृत महसूल नोंदीत आणण्याचा निर्णय घेतला असून, सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांना १५ दिवसांच्या आत सविस्तर अहवाल सादर करण्याचे आदेश देण्यात आले आहेत. शहरी भागातील शेतकऱ्यांना सिंचन विहीर आणि इतर कृषी योजनांचा लाभ मिळत नसल्याचा मुद्दाही उपस्थित करण्यात आला. यावर भविष्यात योग्य तरतूद करण्याचे आश्वासन कृषिमंत्र्यांनी दिले. म्हणूनच सरकारसमोर आता खरी कसोटी आहेकर्जमाफीची घोषणा मोठी आहे; पण तिचा पैसा प्रत्यक्ष शेतकऱ्यांच्या खात्यावर किती वेगाने पोहोचतो आणि नोंदीबाहेर असलेल्या २ लाख ३१ हजार शेतकऱ्यांना न्याय कधी मिळतो, हे अधिक महत्त्वाचे आहे. घोषणा झाली, निधीही आहे म्हणतात; आता शेतकऱ्यांना फक्त एकच प्रश्नपैसे खात्यावर कधी?

मल्ल्याचा दावा : मूळ कर्जापेक्षा १५ हजार कोटींची वसुली
SBI आणि ED ला मुंबई उच्च न्यायालयाचे उत्तर दाखल करण्याचे आदेश

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली / प्रतिनिधी

मुंबई, १४ ऑगस्ट : किंगफिशर एअरलाईन्सच्या थकीत कर्जापोटी बँका आणि तपास यंत्रणांनी मूळ कर्जाच्या रकमेपेक्षा मोठ्या प्रमाणात वसुली केल्याचा दावा उद्योगपती विजय मल्ल्या यांनी केला आहे. किंगफिशर एअरलाईन्सचे मूळ थकीत कर्ज सुमारे ६,२०३ कोटी रुपये असताना बँकांच्या समूहाने आणि अंमलबजावणी संचालनालयाने (ED) आतापर्यंत सुमारे १५ हजार कोटी रुपयांची वसुली केल्याचा दावा मल्ल्यांच्या वकिलांनी मुंबई उच्च न्यायालयात केला.

मल्ल्यांच्या या दाव्याची दखल घेत न्यायालयाने स्टेट बँक ऑफ इंडिया (SBI) आणि एृ यांना त्यांचे म्हणणे स्पष्ट करण्याचे निर्देश दिले आहेत. तसेच आतापर्यंत झालेल्या वसुलीचा अचूक तपशील आणि जप्त करण्यात आलेल्या मालमत्तांची सद्यस्थिती याबाबत माहिती सादर करण्यास सांगितले आहे. मल्ल्या यांच्या वकिलांनी न्यायालयात युक्तिवाद करताना बँकांच्या समूहाने आणि एृने जप्त केलेल्या मालमत्तांची एकत्रित किंमत मूळ थकीत कर्जाच्या रकमेपेक्षा दुप्पट असल्याचे म्हटले. त्यामुळे २०२० मध्ये दाखल करण्यात आलेली याचिका आता बंद करण्यात यावी, अशी मागणी करण्यात आली. या दाव्यामुळे किंगफिशर एअरलाईन्सच्या कर्जवसुलीचा नेमका आकडा आणि जप्त मालमत्तांच्या मूल्यांकनाचा मुद्दा पुन्हा चर्चेत आला आहे. न्यायालयाने या दाव्याची पडताळणी करण्यासाठी **SBI** आणि एृकडून वसुलीची अचूक रक्कम, जप्त मालमत्तांची सद्यस्थिती आणि त्यातून झालेल्या वसुलीचा तपशील मागवला आहे. संबंधित संस्थांचे म्हणणे आणि कागदपत्रे न्यायालयासमोर आल्यानंतर मल्ल्यांच्या दाव्याची वस्तुस्थिती स्पष्ट होण्याची शक्यता आहे.

मृद व जलसंवर्धनासाठी 'रील फॉर सॉईल अॅण्ड वॉटर कन्झर्वेशन'मध्ये युवकांनी सहभागी व्हावे
मंत्री संजय राठोड यांचे आवाहन; १५ ते २१ ऑगस्टदरम्यान जलसंधारण सप्ताह

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : प्रतिनिधी

मृद व जलसंवर्धनाबाबत युवकांमध्ये जनजागृती निर्माण करण्यासाठी मृद व जलसंधारण विभागाच्या वतीने १५ ते २१ ऑगस्ट २०२६ या कालावधीत जलसंधारण सप्ताह आयोजित करण्यात आला आहे. या सप्ताहादरम्यान राज्यातील सर्व जिल्ह्यांत 'रील फॉर सॉईल अॅण्ड वॉटर कन्झर्वेशन' ही राज्यस्तरीय रील स्पर्धा आयोजित करण्यात आली आहे. महाराष्ट्रातील १५ ते ३० वयोगटातील युवक-युवतींनी उत्स्फूर्त सहभाग घ्यावा, असे आवाहन मृद व जलसंधारण मंत्री संजय राठोड यांनी केले.

माजी मुख्यमंत्री दिवंगत सुधाकरराव नाईक यांच्या जयंतीनिमित्त २१ ऑगस्ट रोजी राज्यभर जलसंधारण दिन साजरा करण्यात येणार आहे. यानिमित्त राज्यव्यापी 'महा वॉकेथॉन – वॉक फॉर वॉटर' तसेच जलसंधारणाची शपथ यांसह विविध उपक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे.

१५ ते ३० वयोगटातील युवकांसाठी स्पर्धा

रील स्पर्धा महाराष्ट्रातील सर्व जिल्ह्यांमध्ये जिल्हास्तरावर आयोजित करण्यात आली आहे. स्पर्धेसाठी पात्र वयोगट १५ ते ३० वर्षे असून, प्रत्येक स्पर्धकाने ३० ते ६० सेकंदांची खपीींरसअॅरा ठशशश्र तयार करायची आहे.

रीलच्या सुरुवातीला रीलचा उद्देश, स्पर्धकाचे संपूर्ण नाव आणि जिल्ह्याचे नाव नमूद करणे आवश्यक आहे. स्पर्धकाने स्वतःच्या खपीींरसअॅरा खात्यावर रील पोस्ट करून मृद व जलसंधारण विभागाच्या अधिकृत खपीींरसअॅरा खात्याला ढरस करणे बंधनकारक आहे. तसेच डरींशडेळश्रडरींशथरींशअॅ हा अधिकृत हॅशटॅग वापरणे आवश्यक आहे.

या विषयांवर बनवा रील

स्पर्धेसाठी माती संवर्धन, पाणी बचत, मृदसंधारण, जलसंधारण, मातीची धूप रोखणे, पावसाच्या पाण्याचे संकलन, शेततळे, बंधारे, पाणलोट क्षेत्र विकास, वृक्षारोपण आणि पर्यावरण संरक्षण हे विषय देण्यात आले आहेत.

याशिवाय गावातील यशस्वी मृद व जलसंधारणाची कामे, पारंपरिक मृद व जलसंधारण पद्धती, माती व पाणी वाचविण्याच्या नाविन्यपूर्ण कल्पना तसेच 'आजचे संवर्धन, उद्याचे सुरक्षित भविष्य' या संकल्पनेवरही रील तयार करता येणार आहे.

सोशल मीडियाच्या माध्यमातून युवकांच्या कल्पकतेचा प्रभावी वापर करून मृद व जलसंवर्धनाचा संदेश महाराष्ट्राच्या कानाकोपऱ्यात पोहोचविणे हा या स्पर्धेचा उद्देश आहे. त्यामुळे राज्यातील युवक-युवतींनी या उपक्रमात मोठ्या संख्येने सहभागी व्हावे, असे आवाहन मंत्री संजय राठोड यांनी केले आहे.

देशात आगामी जनगणनेसाठी अधिसूचना जाहीर

■ नवी दिल्ली : वृत्तसंस्था

देशातील आगामी जनगणनेसाठी केंद्र सरकारने ४० प्रश्नांची अधिकृत यादी जाहीर केली आहे. महत्वाचे म्हणजे, या जनगणनेदरम्यान पहिल्यांदाच जातीशी संबंधित माहितीही विचारली जाणार आहे. याशिवाय, कौटुंबिक माहिती, शिक्षण, रोजगार, एवढेच नाही तर कोविड लसीकरणाची माहितीही विचारली जाणार आहे.

देशाचे रजिस्ट्रार जनरल मृत्युंजय कुमार नारायण यांच्या आदेशानुसार, जम्मू-कश्मीर, लडाख, हिमाचल प्रदेश आणि उत्तराखंड राज्यांतील बर्फाच्छादित भागांत १ ते ३० सप्टेंबर दरम्यान जनगणना प्रक्रिया पार पडेल. प्रत्यक्ष घरोघरी जाऊन माहिती गोळा करण्यापूर्वी नागरिकांसाठी १७ ते ३१ ऑगस्ट दरम्यान 'सेल्फ एन्यूमेरेशन' अर्थात स्वतःच माहिती भरण्याची व्यवस्थाही करण्यात आली आहे. तसेच, देशाच्या उर्वरित भागांमध्ये पुढील वर्षी जनगणना सुरू होईल. जनगणनेदरम्यान, वैवाहिक स्थिती, लग्नाच्या वेळेचे वय, पती/पत्नीचे नाव, धर्म, जात, आई-वडील यांची माहिती, अपंगत्व आणि मातृभाषेसह इतर भाषांचे ज्ञान, साक्षरता, डिजिटल साक्षरता, सर्वोच्च शैक्षणिक पात्रता, गेल्या वर्षभरातील आर्थिक कामे, जन्मस्थान, कोविड लस घेतली आहे की नाही आदी प्रश्न विचारले जाणार आहेत.

ट्रिलियन डॉलरचे स्वप्न, पण कर्जाचा हिशेब कुठे? महाराष्ट्राच्या तिजोरीवर योजनांचा भार असताना विकासाच्या घोषणांचा फुगा किती मोठा?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई । प्रतिनिधी

स्वातंत्र्यदिनाच्या स्वागत समारंभात मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी महाराष्ट्र २०२९-३० पर्यंत एक ट्रिलियन डॉलरची अर्थव्यवस्था बनण्याच्या दिशेने वाटचाल करत असल्याचा विश्वास व्यक्त केला. वाढवण बंदर, नवी मुंबईतील 'तिसरी मुंबई', पालघरमधील 'चौथी मुंबई', डेटा सेंटर, तंत्रज्ञान, उद्योग, नवउद्योग आणि जागतिक गुंतवणूकविकासाचे इतके प्रकल्प मांडले गेले की भाषण ऐकताना महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था उद्याच जगातील आर्थिक महासत्तांमध्ये पोहोचणार की काय, असा प्रश्न पडावा.

पण या चमकदार विकासचित्राच्या मागे एक साधा आणि अस्वस्थ करणारा प्रश्न आहेराज्याच्या कर्जाचा हिशेब कोण सांगणार?

महाराष्ट्र देशातील सर्वात मोठ्या राज्य अर्थव्यवस्थांपैकी एक आहे, हे निर्विवाद. त्यामुळे कर्जाची केवळ रक्कम पाहण्याऐवजी कर्ज आणि राज्याच्या अर्थव्यवस्थेचे प्रमाण पाहणे आवश्यक आहे, असा युक्तिवाद सरकारकडून केला जातो. खुद्द फडणवीस यांनी नोव्हेंबर २०२४ मध्ये महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था सुमारे ४० लाख कोटी रुपये आणि कर्ज सुमारे ६ ते ६.५ लाख कोटी रुपये असल्याचे सांगितले होते.

पण आता २०२६ आहे. त्यामुळे प्रश्न आणखी साधा आहेकर्ज किती वाढले, व्याजाचा भार किती वाढला आणि विकासासाठी प्रत्यक्ष उपलब्ध पैसा किती उरला?

याच वेळी सरकारची लोकप्रिय 'मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहीण' योजना आर्थिक चर्चेच्या केंद्रस्थानी आहे. या योजनेत पात्र महिलांना दरमहा १,५०० रुपये दिले जातात. २०२६ मध्ये सरकारने पडताळणी केल्यानंतर सुमारे ८० लाख अपात्र लाभार्थी यादीतून वगळल्याची माहिती समोर आली, तर सुमारे १.७० कोटी पात्र महिलांना लाभ सुरू ठेवण्याचे मुख्यमंत्री फडणवीस यांनी स्पष्ट केले.

म्हणजे योजना चुकीची आहे असे नाही. आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल महिलांना थेट मदत देणे ही सामाजिक जबाबदारी असू शकते. पण एखाद्या योजनेची आर्थिक शाश्वतता तपासणे हा विरोध नाही; तो अर्थव्यवस्थेचा प्राथमिक हिशेब आहे.

२०२६-२७ च्या राज्य अर्थसंकल्पाचा आकार ७.६ लाख कोटी रुपयांपेक्षा अधिक आहे. त्याच वेळी सरकारने दोन लाख रुपयांपर्यंतच्या पीककर्जमाफीची घोषणा केली असून सुमारे ५६ लाख शेतकऱ्यांना त्याचा लाभ अपेक्षित असल्याचे सांगितले गेले आहे. अंदाजित खर्च सुमारे ३७ हजार कोटी रुपये आहे.

मग ट्रिलियन डॉलरची अर्थव्यवस्था उभी करताना सरकारने एकच गोष्ट स्पष्ट करावीया सर्व योजनांचा आणि कर्जाचा एकत्रित दीर्घकालीन भार किती?

वाढवण बंदर मोठे असावे, मुंबईत डेटा सेंटर यावेत, नवी मुंबईत नवी आर्थिक शहरे उभी राहावीतयाला कोणाचाही विरोध असण्याचे कारण नाही. पण प्रत्येक प्रकल्पाच्या घोषणेबरोबर खर्च किती, परतावा किती आणि रोजगार किती, हा हिशेबही जनतेसमोर यायला हवा.

कारण ट्रिलियन डॉलरची अर्थव्यवस्था म्हणजे फक्त मोठा आकडा नाही. उत्पादन, निर्यात, रोजगार, कर महसूल आणि गुंतवणूक वाढली पाहिजे; त्याचवेळी कर्ज आणि महसुली खर्च नियंत्रणात राहिला पाहिजे.

सरकारला ट्रिलियन डॉलरचे स्वप्न दाखवण्याचा पूर्ण अधिकार आहे. पण नागरिकांनाही प्रश्न विचारण्याचा तितकाच अधिकार आहे लाडकी बहीण चालू राहणार किती वर्षे? कर्जाचा भार किती वाढणार? शेतकरी कर्जमाफीचा पुढचा टप्पा किती? आणि या सगळ्याचा पैसा नेमका कुठून येणार?

कारण घोषणांच्या फलकावर महाराष्ट्र आधीच महासत्ता दिसतो.

आता अर्थसंकल्पाच्या हिशेबाच्या वहीतही तो तितकाच श्रीमंत दिसतो का, हे सरकारने सांगण्याची वेळ आली आहे.

संपादकीय

अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याची सरकारी व्याख्या : तुम्ही बोला, पण आम्हाला आवडेल तेच!

लोकशाहीत अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य असते, असे आपण संविधानाच्या पुस्तकात वाचतो. प्रत्यक्षात मात्र त्याची नवी व्याख्या तयार होताना दिसते तुम्हाला बोलण्याचा पूर्ण अधिकार आहे; फक्त तुम्ही काय बोलता, कुणाविरुद्ध बोलता आणि किती मोठ्याने बोलता, हे आम्ही ठरवू! अर्थात ही व्याख्या संविधानाने केलेली नाही; सत्तेच्या सोयीने तयार झालेली आहे. आणि म्हणूनच राहुल गांधी यांनी आरएसएसच्या अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याच्या बाजूने उभे राहण्याची घोषणा केली, तेव्हा त्याकडे केवळ राजकीय विधान म्हणून पाहणे म्हणजे मुद्दाम डोळे बंद करून आरशाला दोष देण्यासारखे आहे. आरएसएसच्या विचारसरणीशी राहुल गांधींचे तीव्र मतभेद आहेत. हे नवे नाही. पण ज्या दिवशी आरएसएसची अभिव्यक्ती दडपण्याचा प्रयत्न केला जाईल, त्या दिवशी मी त्यांच्या अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचे रक्षण करेन, या भूमिकेने एक मूलभूत लोकशाही प्रश्न समोर आणला आहे. विरोधकाचा विचार चुकीचा वाटतो म्हणून त्याचा आवाज बंद करण्याचा अधिकार कुणालाच नाही. कारण लोकशाहीचे सौंदर्य हे आपल्या समर्थकांना माईक देण्यात नाही; आपल्या विरोधकाला माईक हातात असतानाही सहन करण्यात आहे.

आपल्याकडे मात्र एक विलक्षण राजकीय संस्कृती विकसित झाली आहे. आपल्या बाजूचा माणूस बोलला तर अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य; विरोधक बोलला तर देशविरोधी अजेंडा. आपला नेता आंदोलन करतो तेव्हा लोकशाहीचा लढा; विरोधक आंदोलन करतो तेव्हा कायदा-सुव्यवस्थेला धोका. आपल्या समर्थकाने सरकारवर टीका केली तर जागरूक नागरिक; दुसऱ्याने केली तर राष्ट्रविरोधी शक्तींच्या हातातील बाहुले. म्हणजे संविधान एकच, पण त्याचे अर्थ पक्षानुसार बदलणारे. काय अप्रतिम लोकशाही!

राहुल गांधींनी विद्यार्थ्यांच्या आंदोलनाचा संदर्भ देत सरकारवर प्रश्न उपस्थित केला आहे. विद्यार्थ्यांना बोलायचे आहे, त्यांच्या अडचणी मांडायच्या आहेत, पण त्यांचा आवाज ऐकण्याऐवजी प्रशासनिक निर्बंध आणि पोलिसी कारवाईचा आधार घेतला जात असल्याचा त्यांचा आरोप आहे. सरकारकडे यावर आपले स्पष्टीकरण आहे. कायदा-सुव्यवस्था राखणे ही सरकारची जबाबदारी आहे, असे सरकार म्हणू शकते. आणि ते बरोबरही आहे. पण प्रश्न एवढाच आहेकायदा-सुव्यवस्था राखताना नागरिकाचा आवाजही सुरक्षित ठेवता येतो का? की आपल्या प्रशासनाला आता नागरिक दोन प्रकारचेच हवेतपहिला प्रकार म्हणजे सरकारचे कौतुक करणारा आणि दुसरा म्हणजे शांत बसणारा? जंतरमंतरवर विद्यार्थी प्रश्न विचारतात, आंदोलन करतात, सरकारकडे उत्तर मागतात. लोकशाहीत याला आंदोलन म्हणतात. व्यवस्थेला मात्र अनेकदा हे अडथळा वाटते. आणि मग प्रशासनाचे नेहमीचे शस्त्र बाहेर येतेपरवानगी, निर्बंध, पोलिस बंदोबस्त, बॅरिकेड्स आणि शेवटी कायदा-सुव्यवस्था. नागरिकांच्या प्रश्नांपेक्षा बॅरिकेड्स अधिक मजबूत असतील, तर सरकारला स्वतःच्या प्रशासनिक यशाचा आनंद घेता येईल; पण लोकशाहीचा प्रश्न सुटणार नाही.

याहून गंभीर बाब म्हणजे माध्यमांचे स्वातंत्र्य. ठर्शोऑीशऑी थळीर्हेी इेऑवशऑी च्या २०२६ थेऑश्रव झऑर्शीी ऋऑशशवो खपवशु मध्ये भारत १८० देशांमध्ये १५७व्या क्रमांकावर आहे. २०२५ मध्ये भारत १५१व्या क्रमांकावर होता. म्हणजे सुधारण्याऐवजी क्रमवारी आणखी घसरली. अर्थात सरकार या आंतरराष्ट्रीय निर्देशांकांशी असहमत असू शकते. त्यावर प्रश्नही उपस्थित केले जाऊ शकतात. पण एखाद्या अहवालावर नाराजी व्यक्त केली म्हणून त्यातील प्रश्न गायब होत नाहीत. थर्मामीटरवर रागावून ताप कमी होत नाही.

ऋऑशशवो र्कीश च्या २०२६ च्या अहवालात भारताला १०० पैकी ६२ गुण देऊन झरऑींश्रू ऋऑशश म्हणजे अंशतः मुक्त अशी श्रेणी देण्यात आली आहे. या अहवालातील प्रत्येक निष्कर्ष अंतिम सत्य आहे, असे मानण्याचे कारण नाही. पण देशांतर्गत आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य, पत्रकारिता आणि नागरी स्वातंत्र्याबाबत प्रश्न उपस्थित होत असतील, तर सत्तेने त्यांना फक्त भारतविरोधी अहवाल म्हणून फेटाळण्याऐवजी त्यातील मुद्द्यांना उत्तर देणे अधिक लोकशाहीवादी ठरेल. कारण संविधानाने अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य दिले आहे; सरकारने परवानगी देऊन ते दिलेले नाही. भारतीय संविधानाच्या कलम १९ अंतर्गत भाषण आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा अधिकार आहे. त्यावर कायदेशीर आणि वाजवी निर्बंध आहेत, हेही तितकेच खरे. पण वाजवी निर्बंध आणि सोयीचे निर्बंध यातला फरक कोण ठरवणार? सत्ता जर स्वतःच ठरवणार असेल, तर नागरिकाने प्रश्न विचारायचा कुणाला?

आणि इथेच राहुल गांधींच्या विधानाची खरी परीक्षा आहे.

आरएसएसचा आवाज दाबला जाऊ नये, असे राहुल गांधी म्हणतात. ठीक आहे. मग उद्या काँग्रेसचा आवाज दाबण्याचा प्रयत्न झाला, तर आरएसएसनेही त्याच तत्त्वासाठी उभे राहायला हवे. सरकारवर टीका करणाऱ्या पत्रकाराचा आवाज दाबला गेला तर पत्रकाराच्या विचारांशी असहमती असलेल्या सत्ताधाऱ्यांनीही त्याच्या अधिकाराचे संरक्षण केले पाहिजे. विद्यार्थ्यांच्या मागण्या चुकीच्या वाटल्या तरी त्यांना प्रश्न विचारण्याचा अधिकार असला पाहिजे.

लोकशाही म्हणजे माझे बोलणे स्वातंत्र्य आणि तुझे बोलणे कटकारस्थान नव्हे. दुर्दैवाने आपल्या राजकारणाने अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यालाही पक्षीय गणित शिकवले आहे. सत्ता बदलली की घोषवाक्ये बदलतात; पण सत्तेची प्रवृत्ती अनेकदा तीच राहते. विरोधात असताना प्रत्येक पक्ष अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा मोठा पुरस्कर्ता असतो. सत्तेत गेल्यावर त्याला कायदा-सुव्यवस्था आठवते. आणि हे चक्र इतक्या सातत्याने चालते की नागरिकाला आता प्रश्न पडावासत्तेत गेल्यावर संविधानाची अक्षरे लहान होतात की सत्तेची खुर्ची मोठी होते? सरकारविरोधी बोलणे म्हणजे देशविरोधी बोलणे नाही. पंतप्रधान म्हणजे देश नाहीत. गृहमंत्री म्हणजे संविधान नाहीत. सत्ताधारी पक्ष म्हणजे राष्ट्र नाही. आणि सरकारवर टीका करणारा प्रत्येक नागरिक शत्रू नाही. हे सांगण्याची वेळ लोकशाहीच्या सर्वात मोठ्या दावेदार देशात पुन्हा पुन्हा यावी, हीच खरी विडंबना आहे. त्याचवेळी विरोधकांनाही एक प्रश्न आहे. अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा झेंडा फक्त सरकारविरोधात असताना उचलायचा आणि आपल्या पक्षावर प्रश्न विचारले की त्याच नागरिकाला शत्रू मानायचे, असे चालणार नाही. लोकशाहीचे स्वातंत्र्य सार्वत्रिक असते; ते निवडक नसते. आज राहुल गांधी आरएसएसच्या अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याच्या संरक्षणाची भाषा करत आहेत. उद्या भाजपने काँग्रेसच्या अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याच्या बाजूने उभे राहिले, तर भारतीय लोकशाही आणखी मजबूत होईल. परवा काँग्रेसने भाजपच्या एखाद्या टीकाकाराच्या अधिकाराचे संरक्षण केले, तरी तेही लोकशाहीचेच यश असेल. कारण शेवटी प्रश्न कोण बोलतोय हा नाही. प्रश्न असा आहेत्याला बोलू दिले जातेय का? लोकशाहीत सरकारची ताकद किती आहे, यापेक्षा नागरिकाचा आवाज किती सुरक्षित आहे हे महत्त्वाचे. निवडणुका पाच वर्षांनी होतात; पण अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याची परीक्षा रोज होते. संसदेत विरोधक प्रश्न विचारतो तेव्हा. पत्रकार सरकारला अस्वस्थ करणारा प्रश्न विचारतो तेव्हा. विद्यार्थी रस्त्यावर उतरतो तेव्हा. आणि सामान्य नागरिक सत्तेला म्हणतो तेव्हातुम्ही चुकत असाल तर? त्या प्रश्नावर सरकारचे उत्तर काय आहे, यावर लोकशाहीचे आरोग्य ठरते. म्हणून आजचा प्रश्न राहुल गांधींच्या विधानापेक्षा मोठा आहेया शासनकाळात अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य उरले आहे का? उत्तर नाही असे देणे सोपे आहे. होय असे देणेही सोपे आहे. पण खरे उत्तर मधोमध अस्वस्थ करणारे आहेअधिकार संविधानात अजूनही आहे; प्रश्न आहे तो अधिकार वापरण्याची भीती कमी झाली आहे की वाढली आहे? आणि म्हणूनच सत्तेला एक छोटासा सल्लानागरिक बोलत असेल तर प्रत्येक आवाजात कटकारस्थान शोधण्यापेक्षा त्यातला प्रश्न शोधा. पत्रकार प्रश्न विचारत असेल तर त्याला शत्रू समजण्यापेक्षा उत्तर द्या. विद्यार्थी आंदोलन करत असतील तर त्यांच्यावर बॅरिकेड उभे करण्यापूर्वी त्यांच्या प्रश्नांभोवती उत्तरांची भिंत उभी करा. कारण बॅरिकेड्स रस्ते बंद करू शकतात; प्रश्न नाही. पोलिसांचा बंदोबस्त आंदोलन थांबवू शकतो; असंतोष नाही. माईक बंद करता येतो; नागरिकाच्या मनातील प्रश्न बंद करता येत नाही. आणि शेवटी, लोकशाहीची खरी ओळख ही नाही की सरकारला किती लोक समर्थन देतात. खरी ओळख ही आहेसरकारला न आवडणारे किती लोक निर्भयपणे बोलू शकतात. जर आरएसएसला बोलता येत असेल, काँग्रेसला बोलता येत असेल, भाजपवर टीका करता येत असेल, सरकारला प्रश्न विचारता येत असेल, विद्यार्थ्यांना आंदोलन करता येत असेल आणि पत्रकारांना सत्ता अस्वस्थ करणारे प्रश्न विचारता येत असतीलतर लोकशाही जिवंत आहे. पण जर प्रत्येक प्रश्नाला आधी पक्षाचा रंग पाहावा लागत असेल, प्रत्येक आंदोलनाला आधी पोलिसांची परवानगी शोधावी लागत असेल आणि प्रत्येक टीकेला आधी देशभक्तीचे प्रमाणपत्र घ्यावे लागत असेल तर मग लोकशाही उरते कुठे? लोकशाहीला सर्वात मोठा धोका विरोधकांकडून नसतो. तो धोका तेव्हा निर्माण होतो, जेव्हा सत्तेला प्रश्न विचारणारा नागरिक त्रासदायक वाटू लागतो.

१८ ऑगस्टला पिंपरी-चिंचवडमध्ये आरक्षण उपवर्गीकरणासाठी ‘जनआक्रोश महामोर्चा’

५८ जातींचा सहभाग; मातंग समाजासह विविध घटकांचा पाठिंबा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी-चिंचवड । प्रतिनिधी

अनुसूचित जातीतील आरक्षणाचा लाभ समाजातील शेवटच्या घटकापर्यंत पोहोचावा आणि सर्व घटकांना आरक्षणाचा न्याय्य वाटा मिळावा, या मागणीसाठी आरक्षण उपवर्गीकरण समर्थन समितीच्या वतीने मंगळवारी (दि. १८) पिंपरी-चिंचवडमध्ये ‘जनआक्रोश महामोर्चा’ काढण्यात येणार आहे. या मोर्चात अनुसूचित जातीतील ५८ जातींचे प्रतिनिधी सहभागी होणार असून, मातंग समाजातील नेते, पदाधिकारी व कार्यकर्तेही मोठ्या संख्येने सहभागी होणार असल्याचे समितीने सांगितले.

समितीच्या पदाधिकाऱ्यांच्या मते, आरक्षणाचा लाभ सर्व घटकांपर्यंत समान पद्धतीने पोहोचणे आवश्यक आहे. काही घटकांना आरक्षणाचा अपेक्षित लाभ मिळत नसल्याने अधिक वंचित आणि गरजू घटकांपर्यंत हा लाभ पोहोचविण्यासाठी उपवर्गीकरण आवश्यक आहे. सामाजिक न्याय आणि समान संधीच्या भूमिकेतून सरकारने याबाबत तातडीने निर्णय घ्यावा, अशी मागणी करण्यात आली आहे.

उपवर्गीकरणाचा उद्देश आरक्षण संपविणे नसून, आरक्षणाचा लाभ अधिक प्रभावीपणे वंचित घटकांपर्यंत पोहोचविणे हा असल्याचे समितीने स्पष्ट केले. उपवर्गीकरणाला काही संघटनांकडून विरोध होत असला, तरी या भूमिकेमागील उद्देश आरक्षण काढून घेणे नसल्याचेही समितीने नमूद केले.

वाल्मिकी, वडार, मादिगा समाजाचा पाठिंबा

महामोर्चाला वाल्मिकी, वडार आणि मादिगा समाजानेही पाठिंबा दिला आहे. विविध समाजांचे नेते व प्रतिनिधी पत्रकार परिषदेला उपस्थित होते. सामाजिक नेते मारुती पंद्री, ॲड. सुशील मंचरकर आणि भारत विटकर यांच्यासह विविध पदाधिकाऱ्यांनी आंदोलनाला समर्थन दिले.

सरकारने तातडीने अंमलबजावणी करावी

महाराष्ट्र सरकारने आरक्षण उपवर्गीकरणाबाबत तातडीने निर्णय घेऊन त्याची अंमलबजावणी करावी, ही महामोर्चाची प्रमुख मागणी आहे. अनुसूचित जातीतील ५८ जातींच्या प्रतिनिधींचा या आंदोलनाला पाठिंबा असल्याचे समितीने सांगितले. मातंग समाजातील नेते, पदाधिकारी व कार्यकर्तेही मोठ्या संख्येने सहभागी होणार असल्याचे स्पष्ट करण्यात आले.

चिंचवड स्टेशन ते निगडी तहसील कार्यालय

मंगळवारी (दि. १८) सकाळी १० वाजता चिंचवड स्टेशन येथील आद्यक्रांती गुरु लहुजी वस्ताद साळवे स्मारकापासून महामोर्चाला सुरुवात होणार आहे. चिंचवड स्टेशनपासून मोर्चा निगडीच्या दिशेने रवाना होऊन निगडी तहसील कार्यालयासमोर सांगता होणार आहे.

आरक्षण उपवर्गीकरणाचा निर्णय तातडीने घेऊन त्याचा लाभ अनुसूचित जातीतील शेवटच्या घटकापर्यंत पोहोचवावा, तसेच महामोर्चात नागरिकांनी मोठ्या संख्येने सहभागी व्हावे, असे आवाहन आरक्षण उपवर्गीकरण समर्थन समितीने केले आहे.

पत्रकार परिषदेला पदाधिकाऱ्यांची उपस्थिती

पत्रकार परिषदेला आमदार अमित गोरखे, बापू घोलप, भाऊसाहेब आडागळे, संदिपान झोंबाडे, अनिल सौंदडे, ॲड. सुशील मंचरकर, नेताजी शिंदे, गणेश लोंढे, गणेश अवघडे, भारत विटकर, मारुती पंद्री, मनोज तोरडमल, मयूर जाधव, संदीप जाधव, चंद्रकांत लोंढे, मारुती जाधव, अविनाश शिंदे, बाबासाहेब रसाळ, बाबासाहेब पाटोळे, अरुण जोगदंड, संजय ससाने, नितीन घोलप, सुनील भिसे, सुरज कांबळे, आशाताई बापू वाघमारे, कृष्णा साबळे, भानुदास नेटके, भगवान शिंदे, युवराज दाखले, सुरेश जोगदंड, शिवाजी साळवे, सतीश भवाळ, अविनाश लोणारी, संजय एडके, राजू आवळे, विठ्ठल झिंजुर्डे, नाना कांबळे, भाऊ कसबे, मारुती सोनटक्के, सागर कापसे, प्रसाद केसरे, स्वप्नील वाघमारे, मयूर घोलप, शंकर खवळे, ऋषी वाघमारे, शिवाजी खडसे, महादेव आडागळे, योगेश लोंढे यांच्यासह समाजबांधव उपस्थित होते.

दहा वर्षांपासून बंद प्राणी संग्रहालयाचे काम तातडीने पूर्ण करा

गणेश भांडवलकर यांचे महापालिका आयुक्तांना जनहित निवेदन

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी : प्रतिनिधी

पिंपरी-चिंचवडमधील संभाजीनगर येथील निसर्गकवी बहिणाबाई चौधरी प्राणी संग्रहालय गेल्या सुमारे दहा वर्षांपासून नूतनीकरणाच्या नावाखाली बंद असल्याने नागरिकांमध्ये नाराजी आहे. संग्रहालयाचे काम तातडीने पूर्ण करून ते नागरिकांसाठी खुले करावे, अशी मागणी सामाजिक कार्यकर्ते गणेश भांडवलकर यांनी केली आहे.

यासंदर्भात भांडवलकर यांनी पिंपरी-चिंचवड महापालिका आयुक्तांना जनहित निवेदन सादर केले. प्राणी संग्रहालयाच्या कामाला गती देऊन ते युद्धपातळीवर पूर्ण करण्याची मागणी त्यांनी निवेदनातून केली आहे.

कोट्यवधींचा खर्च, तरीही संग्रहालय बंद

महापालिकेने प्राणी संग्रहालयाच्या नूतनीकरणासाठी आतापर्यंत दोन टप्प्यांत २० कोटी रुपयांहून अधिक खर्च केला आहे. मात्र, एवढा खर्च होऊनही संग्रहालय अद्याप पर्यटक आणि नागरिकांसाठी खुले झालेले नाही. त्यामुळे सार्वजनिक निधीचा वापर होऊनही नागरिकांना त्याचा अपेक्षित लाभ मिळत नसल्याचा मुद्दा उपस्थित करण्यात आला आहे.

तिसऱ्या टप्प्याचे काम रखडले

प्राण्यांसाठी पर्यावरणपूरक अधिवास निर्माण करण्याच्या उद्देशाने सुमारे २४ कोटी रुपयांच्या तिसऱ्या टप्प्याची निविदा प्रक्रिया पूर्ण झाल्याचे सांगण्यात आले. मात्र, दिल्ली येथील केंद्रीय प्राणीसंग्रहालय प्राधिकरणाच्या (उनअ) मंजुरीअभावी प्रत्यक्ष काम रखडले असल्याचे निवेदनात नमूद करण्यात आले आहे.

संबंधित मंजुरीची प्रक्रिया तातडीने पूर्ण करून प्राणीसंग्रहालयाच्या उर्वरित कामाला सुरुवात करावी, अशी मागणी भांडवलकर यांनी केली आहे.

नागरिकांना कात्रजचा आधार

पिंपरी-चिंचवड शहरातील मुलांना आणि नागरिकांना प्राणी संग्रहालय पाहण्यासाठी सुमारे दीड तास प्रवास करून कात्रज येथील राजीव गांधी प्राणी संग्रहालयात जावे लागते. शहरातच प्राणी संग्रहालय उपलब्ध असूनही ते वर्षानुवर्षे बंद असल्याने नागरिकांची गैरसोय होत असल्याचे निवेदनात म्हटले आहे.

महापालिका प्रशासनाने नागरिकांची मागणी आणि सार्वजनिक निधीचा विचार करून बहिणाबाई चौधरी प्राणी संग्रहालयाचे रखडलेले काम तातडीने पूर्ण करावे आणि ते सर्वांसाठी खुले करावे, अशी मागणी करण्यात आली आहे.

मोशी अपघातग्रस्त कुटुंबांना ५५ लाखांची मदत मिळणार; आमदार रोहित पवार यांचा दावा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी : प्रतिनिधी

मोशी येथील दुर्घटनेत मृत्यू झालेल्या नऊ जणांच्या कुटुंबीयांना आर्थिक मदत देण्याबाबत आमदार रोहित पवार यांनी पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका येथे माध्यमांशी संवाद साधला. कंपनी, महापालिका आयुक्त आणि राज्य सरकार यांच्या माध्यमातून मदतीच्या रकमेसंदर्भात चर्चा करून निर्णय झाल्याचे त्यांनी सांगितले.

मोशी येथील अपघातात नऊ जणांचा मृत्यू झाला होता. दुर्घटनेनंतर बाधित कुटुंबांना आर्थिक मदत देण्याचा मुद्दा चर्चेत आला. सुरुवातीला कंपनीकडून २५ लाख रुपये मदतीची ऑफर देण्यात आली होती. मात्र, चर्चेनंतर मदतीची रक्कम वाढविण्याबाबत प्रयत्न करण्यात आल्याचे पवार यांनी सांगितले.

त्यांच्या माहितीनुसार, वाटाघाटीनंतर कंपनीकडून ४० लाख रुपये, पिंपरी-चिंचवड महापालिकेकडून १० लाख रुपये आणि राज्य सरकारकडून ५ लाख रुपये, अशी एकूण ५५ लाख रुपयांची मदत प्रति कुटुंब देण्याचा प्रस्ताव निश्चित करण्यात आला आहे. दरम्यान, या मदतीच्या रकमा केवळ चर्चेपुरत्या न राहता त्याला औपचारिक मंजुरी देऊन प्रत्यक्ष वितरण करावे, यासाठी संबंधित अधिकाऱ्यांवर दबाव आणला जात असल्याचे आमदार रोहित पवार यांनी सांगितले. प्रति कुटुंब एक कोटी रुपयांची प्रारंभिक मागणी करण्यात आली होती. मात्र, कंपनी, महापालिका आणि राज्य सरकार यांच्या सहभागातून झालेल्या चर्चेनंतर मदतीचा प्रस्ताव निश्चित करण्यात आल्याचे पवार यांनी स्पष्ट केले.

महापालिका कर्मचाऱ्यांची यंदाची दिवाळी होणार गोड; सानुग्रह अनुदानात ५ हजारांची वाढ

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी : प्रतिनिधी

पिंपरी-चिंचवड महापालिकेच्या अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांसाठी यंदाची दिवाळी आनंदाची ठरणार आहे. दरवर्षी देण्यात येणाऱ्या ८.३३ टक्के प्रथा बोनससह सानुग्रह अनुदानाची रक्कम २५ हजारांवरून ३० हजार रुपये करण्यास स्थायी समितीने उपसूचनेसह मंजुरी दिली आहे. या निर्णयामुळे कर्मचाऱ्यांना अतिरिक्त पाच हजार रुपयांचा लाभ मिळणार आहे.

सन २०२५-२६ ते २०२९-३० या पाच वर्षांसाठी प्रथा बोनस व सानुग्रह अनुदान देण्याचा करारनामा करण्यास तसेच त्यासाठी होणाऱ्या खर्चास स्थायी समितीने मान्यता दिली. उपसूचनेसह हा प्रस्ताव अंतिम मंजुरीसाठी सर्वसाधारण सभेकडे पाठविण्यात आला आहे.

पिंपरी-चिंचवड महापालिका कर्मचारी महासंघाने दिवाळीचा प्रथा बोनस व सानुग्रह अनुदानासाठी पाच वर्षांचा करार करण्याची मागणी केली होती. त्यानुसार कामगार कल्याण मंडळाने स्थायी समितीसमोर प्रस्ताव सादर केला. या मागणीसाठी आमदार शंकर जगताप यांनीही पुढाकार घेत प्रशासनाकडे पाठपुरावा केला.

महापालिका आस्थापनेवरील अधिकारी व कर्मचारी, शिक्षण विभागातील कर्मचारी, वैद्यकीय विभागातील अधिकारी-कर्मचारी तसेच नियमानुसार पात्र निवृत्त अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना या योजनेचा लाभ मिळतो. यापूर्वी ८.३३ टक्के प्रथा बोनसासह २५ हजार रुपये सानुग्रह अनुदान देण्याची तरतूद होती.

स्थायी समितीच्या उपसूचनेनुसार आता सानुग्रह अनुदानात पाच हजार रुपयांची वाढ करण्यात आली आहे. त्यामुळे अंतिम मंजुरीनंतर पात्र अधिकारी-कर्मचाऱ्यांना ८.३३ टक्के बोनससह ३० हजार रुपये सानुग्रह अनुदान मिळणार आहे. या निर्णयामुळे महापालिका अधिकारी-कर्मचाऱ्यांना आर्थिक दिलासा मिळणार असून, यंदाची दिवाळी अधिक उत्साहात साजरी करण्यास हातभार लागणार आहे.

आळंदी-दिघी रोडवर गांजा विकणाऱ्या एकाला अटक

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी : प्रतिनिधी

आळंदी: आळंदी-दिघी रोडवरील आसाराम बापू मठाच्या जवळील मोकळ्या जागेत गांजा विकण्यासाठी आलेल्या एका इसमाला पोलिसांनी अटक केली आहे.

आळंदी पोलीस ठाण्याचे पोलीस कॉन्स्टेबल शरद बबन निकाळजे यांच्या फिर्यादीनुसार, आरोपी विनयदिप गंगाधर मानवते (वय २८, मूळ रा. वसमत, जि. हिंगोली; सध्या रा. आबेडकरनगर, चिखली) हा केळगाव हद्दीत संशयास्पदरीत्या फिरत होता. पोलिसांनी कारवाई करत त्याच्या ताब्यातून १०,७५० रुपये किमतीचा २१५ ग्रॅम वजनाचा गांजा जप्त केला असून आरोपीला अटक केली आहे. पोलीस उपनिरीक्षक गिरीगोसावी पुढील तपास करत आहेत.

दापोडीत सार्वजनिक ठिकाणी गांजा ओढणाऱ्या तरुणावर कारवाई

दापोडी: दापोडी येथील एस.टी. वर्क शॉप रोडवरील मोकळ्या फुटपाथवर बसून गांजाचे सेवन करणाऱ्या एका तरुणावर पोलिसांनी कारवाई केली आहे.

दापोडी पोलीस ठाण्याचे पोलीस शिपाई आकाश श्रावण सोनवणे यांनी दिलेल्या तक्रारीनुसार, अभिषेक नितीन कांबळे (वय २३, रा. गोखले हॉस्पिटल शेजारी, दापोडी) हा सार्वजनिक ठिकाणी दुधी रंगाच्या कागदामध्ये गांजा गुंडाळून त्याचे सेवन करताना आढळून आला. पोलिसांनी त्याच्याकडून गांजा ओढण्याचे साहित्य जप्त केले असून त्याच्याविरुद्ध एन.डी.पी.एस. कायद्यान्वये गुन्हा दाखल केला आहे. पोलीस उपनिरीक्षक पवळे या प्रकरणाचा तपास करत आहेत.

निगडीत गांजा विक्रीसाठी बाळगणाऱ्या तरुणाला अटक

निगडी: पिंपरी-चिंचवड पोलिसांच्या कारवाईत अंकुश चौक, निगडी येथे बेकायदेशीररीत्या गांजा बाळगणाऱ्या एका तरुणाला रंगेहात पकडण्यात आले आहे.

निगडी पोलीस ठाण्याचे पोलीस हवालदार दत्तात्रय बबन शिंदे यांच्या फिर्यादीनुसार, पीसीएमसी कॉलनीच्या भींतीलगत फुटपाथवर कुलदीप संजय ढेंबरे (वय २४, मूळ रा. वसमत, जि. हिंगोली; सध्या रा. संग्रामनगर झोपडपट्टी, ओटा स्किम, निगडी) हा संशयास्पदरीत्या उभा होता. पोलिसांनी त्याची झडती घेतली असता त्याच्या ताब्यातून १०,८०० रुपये किमतीचा २१६ ग्रॅम वजनाचा गांजा जप्त करण्यात आला. निगडी पोलिसांनी एन.डी.पी.एस. कायद्यानुसार गुन्हा दाखल केला असून सहाय्यक पोलीस निरीक्षक वैशाली आजगेकर तपास करत आहेत.

आळंदीत भाजी विक्रीवरून वाद; तरुणास बांबूने मारहाण व जीवे मारण्याची धमकी

आळंदी: भाजी मंडईजवळ भाजी विक्री करत असलेल्या तरुणास जुन्या पैशांच्या देवाणघेवाणीवरून शिवीगाळ करत बांबूने मारहाण करण्यात आली.

तुषार मोहन कोळकर (वय २६, रा. कोयाळी, ता. खेड) यांनी दिलेल्या तक्रारीनुसार, ते भाजी विकत असताना आरोपी अक्षय कृष्णा कोळकर (वय २७) याने जुने ५ हजार रुपये परत मागितल्याच्या कारणावरून शिवीगाळ करत बांबूने मारहाण केली. भांडण सोडवण्यासाठी आलेल्या फिर्यादीच्या चुलत भावाला (चैतन्य कोळकर) देखील शिवीगाळ व मारहाण करण्यात आली. तसेच आरोपीचा भाऊ कृणाल कोळकर याने फिर्यादीस जीवे मारण्याची धमकी दिली. या प्रकरणी आळंदी पोलीस ठाण्यात गुन्हा दाखल करण्यात आला असून पोलीस उपनिरीक्षक काकडे तपास करत आहेत.

दैनिक राज्य लोकतंत्र हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक मालक सीमा भिमराव मस्के यांनी जगमित्र प्रिंटर्स अॅण्ड सेल्स कॉर्पोरेशन सुमतीनगर, जालना रोड, बीड येथे छापून कार्यालय दैनिक राज्य लोकतंत्र, राजीव गांधी चौक, कॅनाल रोड, बीड, ता.जि. बीड, ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रकाशित केले. **संपादक** - सीमा मस्के (मोकाशे) । **कार्यकारी संपादक** - सुभाष विलासराव चौरे या अंकात प्रकाशित झालेल्या मजकुरातील मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. न्यायालयीन वाद बीड न्यायकक्षेत. EMAIL- RAJYALOKTANTRA@GMAIL.COM NO.L SB/BEED RNP-206/2024-26

सारांश वृत्त

चौथी शिष्यवृत्ती परीक्षेत आळंदी नगरपरिषद शाळा क्रमांक १चे सुयश

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

आळंदी ।प्रतिनिधी

आळंदी नगरपरिषद शिक्षण विभागाच्या शाळा क्रमांक १ मधील विद्यार्थ्यांनी सन २०२६ मध्ये घेण्यात आलेल्या इयत्ता चौथी शिष्यवृत्ती परीक्षेत उल्लेखनीय यश संपादन केले. विद्यार्थ्यांच्या या यशामुळे शाळेच्या शैक्षणिक गुणवत्तेत आणखी एक मानाचा तुरा रोवला गेला आहे. शाळेतील समृद्धी नरवडे हिने २६० गुण, सोहम कुसमडे याने २२६ गुण, तर ज्ञानेश्वर पितळे याने २१८ गुण मिळवत उल्लेखनीय कामगिरी केली. विद्यार्थ्यांनी शिष्यवृत्ती परीक्षेत उत्कृष्ट कामगिरी करत आपली गुणवत्ता सिद्ध केली. विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शक शिक्षक महेश नेहरे व जयश्री नेहरे यांचे मार्गदर्शन लाभले. मुख्याध्यापक संतोष मरभळ यांच्या मार्गदर्शनाखाली विद्यार्थ्यांनी परीक्षेची तयारी केली. विद्यार्थ्यांच्या या यशाबद्दल आळंदी नगरपरिषदेचे नगराध्यक्ष प्रशांत कुऱ्हाडे पाटील, शिक्षण सभापती खुशी बोरुंदिया, उपनगराध्यक्ष सुजाता तापकीर, मुख्याधिकारी माधव खाडेकर, प्रशासन अधिकारी सोनाली झिंजुडे, मुख्याध्यापक संतोष मरभळ, शिक्षकवृंद, पालक तसेच शिक्षणप्रेमी नागरिकांनी गुणवंत विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन केले. गुणवत्तापूर्ण शिक्षण, विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास आणि त्यांच्या उज्ज्वल भविष्यासाठी आळंदी नगरपरिषद शिक्षण विभाग सातत्याने प्रयत्नशील आहे, असे मुख्याधिकारी माधव खांडेकर यांनी सांगितले. दरम्यान, आळंदी जनहित फाउंडेशनच्या वतीनेही शाळेच्या या यशाचे कौतुक करण्यात आले. फाउंडेशनचे अध्यक्ष राजेंद्र घुंडरे पाटील व कार्याध्यक्ष अर्जुन मेदनकर यांनी गुणवंत विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन करून त्यांच्या पुढील शैक्षणिक वाटचालीस शुभेच्छा दिल्या.

‘हर घर तिरंगा’ मोहिमेत अण्णासाहेब आवटे महाविद्यालयात तिरंगा रॅली

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मंचर । प्रतिनिधी

रयत शिक्षण संस्थेच्या अण्णासाहेब आवटे महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना (वरिष्ठ विभाग) आणि राष्ट्रीय सेवा योजना +२ स्तर यांच्या संयुक्त विद्यमाने ‘हर घर तिरंगा’ मोहिमेअंतर्गत तिरंगा रॅलीचे आयोजन करण्यात आले. देशभक्तीची भावना वृद्धिंगत करणे, विद्यार्थ्यांमध्ये राष्ट्रीय एकात्मता व राष्ट्रध्वजाबद्दल आदर निर्माण करणे आणि स्वातंत्र्य दिनाच्या पार्श्वभूमीवर राष्ट्राभिमानाची भावना जनमानसात रुजविणे हा या उपक्रमाचा उद्देश होता.

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एन. एस. गायकवाड यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना राष्ट्रध्वजाचा सन्मान करण्याचे आणि राष्ट्रीय एकात्मतेची भावना जपण्याचे आवाहन केले. ‘विविधतेत एकता’ ही भारतीय संस्कृतीची ओळख असून तिरंगा हा देशाच्या सार्वभौमत्व, एकात्मता आणि अभिमानाचे प्रतीक आहे, असे त्यांनी सांगितले.

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक बांधिलकी, राष्ट्रप्रेम, शिस्त, नेतृत्वगुण आणि सामाजिक जाणीव निर्माण करण्यासाठी विविध उपक्रम राबविले जातात. त्याचाच एक भाग म्हणून आयोजित करण्यात आलेल्या या तिरंगा रॅलीला विद्यार्थ्यांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद मिळाला. रॅलीच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांमध्ये राष्ट्रध्वजाबद्दल आदराची

भावना अधिक दृढ झाली.

प्राचार्य डॉ. एन. एस. गायकवाड यांच्या मार्गदर्शनाखाली हा उपक्रम यशस्वीपणे पार पडला. राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी डॉ. सखाराम उघडे, डॉ. एस. एस. पाटील, प्रा. ज्ञानेश्वर टेकाळे आणि प्रा. रविंद्र पारधी यांनी रॅलीचे नियोजन केले.

यावेळी उपप्राचार्य प्रा. सुनील साळके, डॉ. शाम मिसाळ, राष्ट्रीय सेवा योजना समितीतील सर्व सदस्य, शिक्षक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी तसेच राष्ट्रीय सेवा योजना स्वयंसेवक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. स्वयंसेवकांनी रॅलीच्या आयोजनात सक्रिय सहभाग घेतला.

‘हर घर तिरंगा’ मोहिमेच्या माध्यमातून राष्ट्रध्वज हा केवळ एक प्रतीक नसून प्रत्येक भारतीयाच्या राष्ट्राभिमानाशी जोडलेला आहे, हा संदेश या रॅलीतून प्रभावीपणे देण्यात आला.

लोणीमध्ये सोमवारी महाराष्ट्रातील भव्य कलगीतुरा सामना

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी : प्रतिनिधी

लोणी (ता. आंबेगाव) येथे नागपंचमीच्या निमित्ताने यंदाही महाराष्ट्रातील भव्य कलगी-तुरा सामन्याचे आयोजन करण्यात आले आहे. सोमवार, दि. १७ ऑगस्ट रोजी सकाळी ९ ते सायंकाळी ५ वाजेपर्यंत श्री छत्रपती शिवाजी महाराज सांस्कृतिक भवन, बाजारतळ, लोणी येथे हा कार्यक्रम रंगणार आहे. यंदाचे हे कार्यक्रमाचे ३४ वे वर्ष आहे.

कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन उद्धवराव लक्ष्मण लंके करणार असून, पंचरास मंडळी, लोणी यांच्या गणाने कार्यक्रमाची सुरुवात होणार आहे. कार्यक्रमाचे उद्घाटन माजी गृहमंत्री दिलीप वळसे पाटील, माजी खासदार शिवाजीराव आढळराव पाटील, जिल्हा परिषदेचे उपाध्यक्ष विवेक वळसे पाटील, बाजार समितीचे माजी सभापती देवदत्त निकम आणि भीमाशंकर सहकारी साखर कारखान्याचे उपाध्यक्ष ॲड. प्रदीप वळसे पाटील यांच्या हस्ते होणार आहे.

या कलगी-तुरा सामन्यात रेडिओस्टार शाहीर तुरेवाले साहेबराव पवार (किन्हई-करंडी) आणि कलगीवाले शाहीर तान्हाजी माळवदकर (गुंळुचवाडी, बेल्हे) यांच्यात रंगतदार कलगी-तुरा सादरीकरण होणार आहे.

कार्यक्रमास पंचायत समितीचे सभापती कैलासबोआ काळे, गटविकास अधिकारी प्रमिला वाळुंज, बाजार समितीचे सभापती निलेश थोरात, राष्ट्रवादी काँग्रेस आंबेगावचे युवक अध्यक्ष वैभव उंडे, पंचायत समिती सदस्य अंकिता वाळुंज, महसूल विभागाचे सचिव कैलास गायकवाड, सरपंच सावळाभाऊ नाईक, तहसीलदार राहुल सारंग, पारगाव-शिंगवेचे पोलीस निरीक्षक सचिन कांडगे, उद्योजक वसंत पडवळ, ठाणे जनता सहकारी बँकेचे व्यवस्थापक कैलास सिनलकर, सामाजिक कार्यकर्ते शिवाजी सिनलकर यांच्यासह तालुक्यातील विविध मान्यवर उपस्थित राहणार आहेत.

दरम्यान, कार्यक्रमादरम्यान ज्येष्ठ शाहीर कै. रामदास गुंड यांना श्रद्धांजली अर्पण करण्यात येणार आहे. कलगी-तुरा या पारंपरिक लोककलेचा वारसा जपत आयोजित करण्यात आलेल्या या सामन्याचा आस्वाद घेण्यासाठी तालुक्यातील तसेच परिसरातील सर्व कलगी-तुरा रसिकांनी मोठ्या संख्येने उपस्थित राहावे, असे आवाहन समस्त ग्रामस्थ आणि कलगी-तुरा मंडळ, लोणी यांच्या वतीने करण्यात आले आहे.

सुवर्णाची सुवर्ण कामगिरी; शिष्यवृत्ती परीक्षेत पुणे जिल्ह्यात अकरावी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी । प्रतिनिधी

अत्यंत प्रतिकूल आर्थिक परिस्थिती, झोपडीतील वास्तव्य आणि आई-वडिलांची मजुरी अशी परिस्थिती असतानाही जिद्द, मेहनत आणि अभ्यासातील सातत्याच्या जोरावर चांडोली बुद्रुक येथील जिल्हा परिषद आदर्श प्राथमिक शाळेची विद्यार्थिनी सुवर्णा बबन आव्हाड हिने शैक्षणिक क्षेत्रात उल्लेखनीय यश संपादन केले आहे. इयत्ता चौथी शिष्यवृत्ती परीक्षेत २५६ गुण मिळवून तिने पुणे जिल्ह्यात ११वा क्रमांक पटकावला आहे.

सुवर्णा ही नंदीबैल समाजातील कुटुंबातील मुलगी असून तिच्या कुटुंबाची आर्थिक परिस्थिती अत्यंत हलाखीची आहे. तिचे आई-वडील दोघेही मजुरी करून कुटुंबाचा उदरनिर्वाह करतात. वडिलांचे शिक्षण चौथीपर्यंत, तर आईचे शिक्षण सहावीपर्यंत झाले आहे. सुवर्णाला दोन बहिणी आणि एक भाऊ आहे. तिचे मूळ गाव अहिल्यानगर जिल्ह्यातील नेवासा तालुक्यातील चांदा असून, तिचे कुटुंब गेल्या ३५ वर्षांपासून चांडोली बुद्रुक येथे वास्तव्यास आहे. सध्या कुटुंबाचे वास्तव्य झोपडीत आहे.

या प्रतिकूल परिस्थितीवर मात करत सुवर्णाने अभ्यासात सातत्य राखले. नम्र, शांत, मेहनती आणि प्रामाणिक स्वभावाच्या सुवर्णाने शिक्षकांचे मार्गदर्शन, स्वतःची अभ्यासातील चिकाटी आणि कुटुंबीयांचा पाठिंबा यांच्या जोरावर हे यश मिळवले.

सुवर्णाने केवळ शिष्यवृत्ती परीक्षेतच नव्हे, तर विविध स्पर्धा परीक्षांमध्येही आपली गुणवत्ता सिद्ध केली आहे. एन.एस.एस.ई. राज्यस्तरीय स्पर्धा परीक्षेत २०० पैकी १८६ गुण मिळवून राज्यात पाचवा क्रमांक, तर राज्यस्तरीय अभिरूप परीक्षेत ३०० पैकी २६६ गुण मिळवून जिल्ह्यात चौथा क्रमांक पटकावला आहे.

गरीबी, प्रतिकूल परिस्थिती आणि साधनांची कमतरता यांना न जुमानता सुवर्णाने मिळवलेले हे यश परिसरातील विद्यार्थ्यांसाठी प्रेरणादायी ठरले आहे. तिच्या यशामागे वर्गशिक्षिका दीपा दत्ता गोरडे, मुख्याध्यापिका दिपाली अजाब, तसेच शिक्षिका मनीषा कानडे, शैला खेडकर, विकास कानडे, संगीता वाव्हळ, अनिल लोंढे, रोहिदास सोनवणे, सोनाली गवारे, उर्मिला पाटील आणि वैशाली पाटील यांचे मार्गदर्शन महत्त्वाचे ठरले.

सुवर्णाच्या या उल्लेखनीय यशाबद्दल जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी गजानन पाटील, जिल्हा परिषद सदस्या प्रीतीताई थोरात, पंचायत समिती सदस्या प्रियांका वाघ, सरपंच दत्तात्रय केदार, उपसरपंच तुषार थोरात, गटविकास अधिकारी प्रमिला वाळुंज, गटशिक्षणाधिकारी रूपाली धोका, शिक्षणविस्तार अधिकारी शैला निमसे, अखिल भारतीय साने गुरुजी कथामाला जिल्हाध्यक्ष बाळासाहेब कानडे, केंद्रप्रमुख सीमा कहडणे, शाळा व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष अरुण थोरात, सदस्य पोपट थोरात व राहुल थोरात, शिक्षक संतोष थोरात तसेच शाळा व्यवस्थापन समितीच्या सर्व सदस्यांनी तिचे अभिनंदन केले.

परिस्थिती कितीही कठीण असली तरी जिद्द, मेहनत आणि सातत्याच्या जोरावर यश मिळवता येते, याचे प्रत्यक्ष उदाहरण सुवर्णा आव्हाड हिने आपल्या कामगिरीतून घालून दिले आहे. तिच्या यशाबद्दल चांडोली परिसरातून तिच्यावर अभिनंदनाचा वर्षाव होत आहे.

अवसरी बुद्रुकमध्ये घरकुल योजनेचा आढावा; वंचित लाभार्थ्यांनी ग्रामसभेत नावे देण्याचे आवाहन

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मंचर । प्रतिनिधी :

अवसरी बुद्रुक ग्रामपंचायतीला बुधवार, दि. १२ ऑगस्ट रोजी पंतप्रधान आवास घरकुल योजनेच्या अनुषंगाने अपर आयुक्त प्रांजल चोबे-शिंदे यांनी भेट देऊन योजनेच्या कामकाजाचा आढावा घेतला. नुकत्याच झालेल्या घरकुल सर्वेक्षणातील पात्र लाभार्थ्यांना प्राधान्यक्रम देण्याबाबत यावेळी मार्गदर्शन करण्यात आले.

घरकुल योजनेतील लाभार्थ्यांची निवड करताना दिव्यांग लाभार्थी, एकल महिला, मागासवर्गीय लाभार्थी आणि त्यानंतर इतर पात्र लाभार्थी असा प्राधान्यक्रम निश्चित करण्याच्या सूचना प्रांजल चोबे-शिंदे यांनी दिल्या.

अवसरी बुद्रुक येथे दोन ते तीन महिन्यांपूर्वी घरकुल योजनेचा सर्वे करण्यात आला आहे. या सर्वेक्षणात एखादा गरजू व पात्र लाभार्थी वंचित राहिला असल्यास त्याची नोंद आगामी ग्रामसभेत करण्यात यावी, असे आवाहन सरपंच व उपसरपंच यांना करण्यात आले. घरकुल योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी वंचित व गरजू नागरिकांनी ग्रामसभेला उपस्थित राहून ग्रामसेवकांकडे आपली नावे नोंदवावीत. भविष्यात योजनेचा लाभ मिळण्यास दीर्घ कालावधीची अडचण येऊ शकते, त्यामुळे पात्र लाभार्थ्यांनी ही संधी गमावू नये, असेही सांगण्यात आले.

मस्टरच्या अडचणींबाबत वरिष्ठांशी चर्चा

पंतप्रधान आवास योजनेतील लाभार्थ्यांना मस्टर भरताना अनेक अडचणी येत असल्याचे ग्रामपंचायत पदाधिकाऱ्यांनी अपर आयुक्तांच्या निदर्शनास आणून दिले. एका लाभार्थ्याने मस्टरची मागणी केल्यानंतरही पुन्हा दोन-तीन वेळा नवीन मस्टरची मागणी करावी लागत असल्याने लाभार्थ्यांना त्रास सहन करावा लागत असल्याचे सांगण्यात आले. या समस्येबाबत वरिष्ठ अधिकाऱ्यांशी चर्चा करून योग्य तो मार्ग काढण्याचे आश्वासन अपर आयुक्तांनी दिले.

तसेच घरकुल योजनेतील लाभार्थ्यांचे जिओ-टॅग फोटो काढण्यासाठी सध्या केवळ एकच कर्मचारी उपलब्ध असल्याने कामाचा ताण वाढत असून कामे वेळेत पूर्ण करण्यात अडचणी येत असल्याचे ग्रामपंचायतीच्या वतीने सांगण्यात आले. यासाठी अतिरिक्त कर्मचारी उपलब्ध करून देण्याची मागणी करण्यात आली. यावेळी अपर आयुक्त प्रांजल चोबे-शिंदे, विभागीय प्रोग्रामर आप्पासाहेब जाधव, सहायक गटविकास अधिकारी वैशाली ईंदे, विस्ताराधिकारी सुभाष बारवे, सरपंच सारिका हिंगे, उपसरपंच अनिल हिंगे, ग्रामपंचायत अधिकारी कविता कोतवाल, ग्रामपंचायत सदस्य प्रशांत वाडेकर, पत्रकार जयेश शहा यांच्यासह ग्रामपंचायत पदाधिकारी व संबंधित अधिकारी उपस्थित होते. वंचित व गरजू लाभार्थ्यांनी आगामी ग्रामसभेत आपली नावे नोंदवावीत. त्यानंतर कोणत्याही प्रकारची तक्रार स्वीकारली जाणार नाही, असे आवाहन सरपंच व उपसरपंच यांनी ग्रामस्थांना केले.

थोरांदळे नझ शाळेच्या दोन विद्यार्थ्यांची इस्रो-नासा भेटीसाठी निवड

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मंचर । प्रतिनिधी

पुणे जिल्ह्याच्या आंबेगाव तालुक्यातील थोरांदळे जिल्हा परिषद आदर्श प्राथमिक शाळेच्या शिरपेचात मानाचा तुरा रोवला आहे. अंतराळ संशोधन संस्था आणि आयुका, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने घेण्यात आलेल्या इस्रो आणि नासा भेट निवड चाचणीत शाळेतील दोन विद्यार्थ्यांनी उल्लेखनीय यश संपादन केले आहे.

स्तवन सचिन तोडकर

आयुष नितीन फुटाणे

इयत्ता सातवीत शिकणाऱ्या आयुष नितीन फुटाणे याची नासा भेटीसाठी, तर स्तवन सचिन तोडकर याची इस्रो भेटीसाठी निवड झाली आहे.

विद्यार्थ्यांमध्ये अंतराळ संशोधन व विज्ञान क्षेत्राबद्दल आवड निर्माण व्हावी, तसेच देश-विदेशातील अंतराळ संशोधनाची प्रत्यक्ष माहिती मिळावी, या उद्देशाने ही निवड चाचणी घेण्यात आली होती. ग्रामीण भागातील जिल्हा परिषद शाळेतील दोन विद्यार्थ्यांनी या चाचणीत मिळविलेले यश विशेष कौतुकास्पद मानले जात आहे.

आयुष आणि स्तवन यांच्या यशामागे मार्गदर्शक शिक्षक संदीप बबन शिंदे व अनिकेत आवटे, तसेच मुख्याध्यापक हेमराज जयराम भदाणे यांचे मार्गदर्शन महत्त्वाचे ठरले. विद्यार्थ्यांच्या या यशाबद्दल शाळा, शिक्षक, पालक आणि ग्रामस्थांकडून अभिनंदन होत आहे.

ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांनाही अंतराळ संशोधनासारख्या अत्याधुनिक क्षेत्रात मोठ्या संधी मिळू शकतात, हे आयुष आणि स्तवन यांच्या यशातून अधोरेखित झाले आहे.

मराठी येत नसेल तर १८ ऑगस्टपासून कारवाई! रिक्षा-टॅक्सी चालकांना सरकारचा इशारा; भाषेच्या नियमावरून नवा वाद पेटण्याची शक्यता

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे : प्रतिनिधी

महाराष्ट्रात रिक्षा आणि इलेक्ट्रॉनिक मीटर असलेल्या टॅक्सी चालकांसाठी मराठी भाषेचे व्यावहारिक ज्ञान अनिवार्य करण्याच्या निर्णयाची अंमलबजावणी आता कठोरपणे करण्याची तयारी सरकारने केली आहे. १५ ऑगस्ट ही अंतिम मुदत असून, १७ ऑगस्टपर्यंत संधी दिल्यानंतर १८ ऑगस्टपासून नियमांचे पालन न करणाऱ्या चालकांवर कारवाई सुरू केली जाईल, असा स्पष्ट इशारा परिवहनमंत्री प्रताप सरनाईक यांनी दिला आहे.

महाराष्ट्र मोटार वाहन नियम, १९८९ मधील प्रस्तावित सुधारणांनुसार हा निर्णय घेण्यात आला आहे. प्रवाशांशी योग्य संवाद साधता यावा, त्यांचे म्हणणे चालकाला समजावे आणि प्रवास अधिक सुरक्षित व सोयीचा व्हावा, हा या निर्णयामागील सरकारचा युक्तिवाद आहे.

तर्क ऐकायला अगदी सरळ आहे महाराष्ट्रात प्रवासी वाहतूक सेवा देणाऱ्या चालकाला स्थानिक भाषा समजणे निश्चितच उपयोगाचे आहे. पण आता खरा प्रश्न अंमलबजावणीचा आहे. मराठीचे व्यावहारिक ज्ञान नेमके किती? त्याची परीक्षा कोण घेणार? निकष काय असणार? आणि नियम न पाळणाऱ्या चालकावर नेमकी कोणती कारवाई होणार?

कारण भाषा शिकवण्याचा उद्देश प्रवाशांशी संवाद वाढवणे असेल तर त्यासाठी प्रशिक्षण, परीक्षा आणि पुरेसा संक्रमणकाल अधिक परिणामकारक ठरू शकतो. थेट कारवाईची तलवार उपसली तर हा निर्णय भाषिक सक्षमीकरणापेक्षा दंडात्मक धोरण म्हणून पाहिला जाण्याचा धोका आहे.

दरम्यान, वाहनांना उच्च-सुरक्षा नोंदणी क्रमांकफलक बसवण्याबाबतही मंत्री सरनाईक यांनी माहिती दिली आहे.

म्हणजेच सरकारसमोर आता दुहेरी परीक्षा आहे नियम कागदावर कठोर करणे सोपे; पण ते न्याय्य, स्पष्ट आणि सर्वांना समान पद्धतीने लागू करणे ही खरी कसोटी आहे.

८० व्या भारतीय स्वातंत्र्य दिनाचे औचित्य साधून खडकवासला धरणाचा जलाशय तिरंगी

■ पुणे : प्रतिनिधी

खडकवासला, पानशेत, वरसगाव, टेमघर ही चारही धरणे सद्यस्थितीमध्ये १०० टक्के भरलेली असून पाणलोट क्षेत्रात सातत्याने पाऊस सुरू आहे. धरणात प्राप्त होणारा येवा व पाणलोट क्षेत्रातील पर्जन्यमान विचारात घेऊन धरणातील पाणीसाठा नियंत्रित करणेकरिता विसर्ग सुरू आहे.

तसेच ८० व्या भारतीय स्वातंत्र्य दिनाचे औचित्य साधून आपल्या तिरंगा झेंड्याचे विद्युत रोषणाई द्वारे तीन रंग वापरून तीन रंगाच्या छटा निर्माण करून ११ सांडव्याद्वारे ५३५३ क्युसेक इतक्या क्षमतेने पाणी सोडण्यात येत आहे. त्याचे विहंगम दृश्य नागरिकांना अनुभवण्यास मिळाले. हा विसर्ग विद्युत रोषणाई सह स्वातंत्र्यदिनी सर्वांना अनुभवता येणार आहे असे व्यवस्थापक मुकुंद मोरे यांनी सांगितले.

गलवाननंतर आता अरुणाचलवर चीनची नजर? खर्गेंचा मोदी सरकारला थेट सवाल; सीमासुरक्षेवर पुन्हा संशयाचे सावट

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : वृत्तसंस्था

भारत-चीन सीमेवर तणाव कमी झाल्याचे चित्र सरकारकडून मांडले जात असतानाच अरुणाचल प्रदेशातील संवेदनशील भागात चीनच्या हालचाली वाढल्याच्या वृत्ताने केंद्र सरकारसमोर नवे प्रश्नचिन्ह उभे केले आहे. काँग्रेस अध्यक्ष मल्लिकार्जुन खर्गे यांनी या कथित हालचालींवरून मोदी सरकारला थेट जाब विचारला असून, गलवाननंतर आता अरुणाचल प्रदेश? असा सवाल करत सीमासुरक्षेबाबत तातडीने स्पष्टीकरण देण्याची मागणी केली आहे.

खर्गे यांनी शुक्रवारी केलेल्या पोस्टमध्ये तक्षिंगजवळ चीनच्या पीपल्स लिबरेशन आर्मीने आपली उपस्थिती वाढवली आहे का, असा गंभीर प्रश्न उपस्थित केला. एवढेच नव्हे, तर भारताला नियमितपणे वापरता येणाऱ्या निश्चित पेट्रोलिंग पॉइंटपर्यंतचा प्रवेश चीनच्या हालचालींमुळे गमावला आहे का, याचेही उत्तर सरकारने द्यावे, अशी मागणी त्यांनी केली.

हा प्रश्न केवळ एका सीमेवरील भूभागाचा नाही; हा प्रश्न आहे भारताच्या सार्वभौमत्वाचा, सैनिकांच्या पेट्रोलिंग अधिकारांचा आणि सरकारच्या पारदर्शकतेचा. चीन सीमेवर पुढे सरकतोय, भारताचा प्रवेश मर्यादित होतोय आणि तरीही देशाला नेमकी माहिती का दिली जात नाही, असा विरोधकांचा सूर आहे.

गलवान संघर्षानंतर भारत-चीन संबंधांमध्ये अनेक पातळ्यांवर चर्चा आणि लष्करी संवाद झाले. परिस्थिती नियंत्रणात आणल्याचा दावा करण्यात आला. मात्र आता अरुणाचलमधील कथित चिनी हालचालींच्या बातम्या समोर येत असतील, तर सरकारने नेहमीच्या राजकीय भाषेपलीकडे जाऊन नेमके काय घडत आहे, कोणत्या भागात घडत आहे आणि भारतीय सैन्याची प्रत्यक्ष स्थिती काय आहे, हे स्पष्ट करण्याची गरज आहे.

कारण सीमावादावर माहिती लपवून ठेवणे आणि नंतर अचानक प्रश्न उपस्थित झाल्यावर स्पष्टीकरण देणे, हा राष्ट्रीय सुरक्षेचा शाश्वत मार्ग असू शकत नाही. सरकारने विरोधकांच्या आरोपांना राजकीय आरोप म्हणून झटकून न देता वस्तुस्थिती देशासमोर ठेवली पाहिजे.

गलवानच्या आठवणी अजून ताज्या असताना अरुणाचलच्या सीमेवर नवा प्रश्न उभा राहत असेल, तर देशाला आश्वासन नव्हे स्पष्ट उत्तर हवे आहे.

सारांश वृत्त

स्वातंत्र्यदिनाआधी महाराष्ट्राच्या ८२ जवानांचा सन्मान! १,०५७ पदकांची घोषणा; शौर्याच्या मागे असलेल्या कर्तव्याची देशाने घेतली दखल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

स्वातंत्र्यदिनाच्या पूर्वसंध्येला देशाच्या सुरक्षेसाठी आणि नागरिकांच्या सेवेसाठी जीवाची पर्वा न करता कर्तव्य बजावणाऱ्या अधिकारी-कर्मचाऱ्यांचा केंद्र सरकारने गौरव केला आहे. केंद्रीय गृह मंत्रालयाने यंदा देशभरातील १,०५७ अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांना शौर्य व सेवा पदके जाहीर केली असून, त्यामध्ये महाराष्ट्रातील ८२ अधिकारी-कर्मचाऱ्यांचा समावेश आहे.

यंदा देशभरात ३०१ शौर्य पदके जाहीर झाली. त्यापैकी २७२ पोलीस आणि २९ अग्निशमन सेवा कर्मचाऱ्यांना शौर्यपदक मिळाले आहे. महाराष्ट्रातील २० पोलीस आणि १३ अग्निशमन कर्मचाऱ्यांना हा सन्मान मिळाला आहे.

विशेष सेवेसाठी देशभरात ९२ राष्ट्रपती पदके जाहीर करण्यात आली आहेत. त्यामध्ये ८३ पोलीस, ४ अग्निशमन, ३ नागरी संरक्षण व होमगार्ड आणि २ सुधारात्मक सेवा कर्मचाऱ्यांचा समावेश आहे. महाराष्ट्रातील ३ पोलीस आणि २ सुधारात्मक सेवा कर्मचाऱ्यांना हा सन्मान मिळाला. गुणवत्तापूर्ण सेवेसाठी देशभरात आणखी ६६४ पदके जाहीर करण्यात आली आहेत. महाराष्ट्रातील ३७ पोलीस, २ अग्निशमन, ३ नागरी संरक्षण व होमगार्ड आणि २ सुधारात्मक सेवा कर्मचाऱ्यांना ही पदके मिळाली आहेत. या आकडेवारीमागे मात्र केवळ पदके नाहीत; कर्तव्य बजावताना घेतलेले धोके, नागरिकांचे प्राण वाचवण्यासाठी केलेले प्रयत्न आणि वर्षानुवर्षांची निष्ठा आहे. स्वातंत्र्यदिनाच्या घोषणांमध्ये देशभक्तीचे शब्द सहज उच्चारले जातात; पण देशाची सेवा करणाऱ्यांसाठी ती देशभक्ती दररोजच्या कर्तव्यात उतरते.

सीआरपीएफमध्ये ५ महिन्यांत १९ जवानांच्या आत्महत्या! मानवाधिकार आयोगाची केंद्राला नोटीस; जवानांच्या मानसिक आरोग्यावर गंभीर प्रश्न

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

देशाच्या अंतर्गत सुरक्षेची जबाबदारी खांद्यावर घेणाऱ्या केंद्रीय राखीव पोलीस दलातील जवानांच्या मानसिक आरोग्याचा आणि कामाच्या परिस्थितीचा गंभीर प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आला आहे. १ जानेवारी ते २२ मे २०२६ या अवघ्या साडेचार महिन्यांच्या कालावधीत सीआरपीएफच्या १९ जवानांनी आत्महत्या केल्याच्या वृत्ताची राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाने दखल घेतली आहे.

या प्रकरणाची गंभीरता लक्षात घेऊन राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाने केंद्रीय गृह मंत्रालयासह संबंधित अधिकाऱ्यांना नोटीस बजावली असून, या मृत्यूंच्या परिस्थितीबाबत सविस्तर अहवाल मागवला आहे. जवानांच्या आत्महत्यांमागची कारणे कोणती होती, त्यांची मानसिक अवस्था काय होती आणि अशा घटना रोखण्यासाठी प्रशासनाने कोणती पावले उचलली आहेत, याची माहिती आयोगाला अपेक्षित आहे.

ही केवळ १९ मृत्यूंची आकडेवारी नाही. सीमेवर, दहशतवादविरोधी मोहिमांमध्ये, नक्षलग्रस्त भागात आणि देशाच्या अंतर्गत सुरक्षेसाठी सतत तैनात असलेल्या जवानांच्या मानसिक ताणाचा हा गंभीर इशारा आहे.

सीआरपीएफसारख्या दलातील जवानांना दीर्घकाळ घरापासून दूर राहावे लागते. कठीण भौगोलिक परिस्थिती, सततची सुरक्षा कर्तव्ये, कामाचे अनियमित तास, कौटुंबिक तणाव आणि मानसिक दबाव या सर्वांचा त्यांच्या मानसिक आरोग्यावर परिणाम होऊ शकतो. मात्र प्रश्न असा आहे की या तणावाचा सामना करण्यासाठी संस्थात्मक पातळीवर पुरेशी आणि प्रभावी व्यवस्था आहे का?

रिलायन्स–रोल्स-रॉइसची भागीदारी; भारताच्या पाचव्या पिढीच्या लढाऊ विमानाला मिळणार नवे इंजिन?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

भारताच्या संरक्षण क्षेत्रातून मोठी बातमी समोर आली आहे. रिलायन्स इंडस्ट्रीजने ब्रिटनच्या प्रसिद्ध विमान इंजिन उत्पादक रोल्स-रॉइससोबत भागीदारी करण्याची योजना जाहीर केली आहे. या भागीदारीचा उद्देश भारताच्या पाचव्या पिढीतील अत्याधुनिक गुप्ततंत्रज्ञानयुक्त लढाऊ विमानासाठी इंजिन विकसित करणे आणि त्याची निर्मिती भारतात करणे हा आहे.

या प्रकल्पाचा थेट संबंध भारताच्या प्रगत मध्यम लढाऊ विमान अर्थात एएमसीए कार्यक्रमाशी आहे. या विमानाचा नमुना २०२८ मध्ये तयार होण्याची अपेक्षा आहे. हे भारताच्या सर्वात महत्त्वाकांक्षी लष्करी विमान प्रकल्पांपैकी एक मानले जाते.

या संभाव्य भागीदारीचे महत्त्व केवळ एका नव्या करारापुरते मर्यादित नाही. भारताला अत्याधुनिक लढाऊ विमानासाठी लागणाऱ्या इंजिनच्या बाबतीत दीर्घकाळ परदेशी तंत्रज्ञानावर अवलंबून राहावे लागले आहे. त्यामुळे इंजिन विकसित करण्यासाठी आणि भारतात त्याचे उत्पादन करण्यासाठी रोल्स-रॉइससारख्या जागतिक कंपनीसोबत सहकार्य मिळणे महत्त्वाचे ठरू शकते.

मात्र खरा प्रश्न आहेभारताला या भागीदारीतून प्रत्यक्ष तंत्रज्ञान हस्तांतरण किती मिळणार? उत्पादन भारतात किती प्रमाणात होणार? आणि भविष्यात भारत स्वतःची विमान इंजिन निर्मिती क्षमता उभी करू शकणार का?

कारण आत्मनिर्भरतेचा अर्थ केवळ परदेशी कंपनीने भारतात उत्पादन करणे नाही; तर डिझाइन, तंत्रज्ञान, निर्मिती, देखभाल आणि पुढील पिढीचे इंजिन विकसित करण्याची क्षमता भारतात निर्माण होणे हा आहे. एएमसीएचा नमुना २०२८ मध्ये अपेक्षित असल्याने ही भागीदारी भारताच्या भविष्यातील हवाई सामर्थ्यासाठी महत्त्वाची ठरू शकते. मात्र अंतिम यश घोषणेत नव्हे, तर भारताला मिळणाऱ्या तंत्रज्ञान आणि स्वदेशी क्षमतेत मोजले जाईल.

दिव्यांगांवरील आक्षेपार्ह वक्तव्यांवरून गुन्हे दाखल; सर्वोच्च न्यायालयाने समई रैना यांच्यासह पाच जणांना दिलासा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : वृत्तसंस्था

विनोदाच्या नावाखाली कोणत्याही समाजघटकाच्या प्रतिष्ठेला धक्का देण्याचा अधिकार कुणालाही नाही, पण त्याच वेळी एखाद्या वक्तव्यावरून थेट फौजदारी कारवाई करणे हा देखील न्यायाचा एकमेव मार्ग ठरू शकत नाही, असा महत्त्वाचा संदेश सर्वोच्च न्यायालयाच्या शुक्रवारी झालेल्या निर्णयातून समोर आला आहे. दिव्यांग व्यक्तींविषयी केलेल्या कथित आक्षेपार्ह वक्तव्यांप्रकरणी कॉमेडियन समई रैना यांच्यासह पाच जणांविरोधातील एफआयआर आणि फौजदारी कार्यवाही सर्वोच्च न्यायालयाने रद्द केली.

'इंडियाज गॉट लेटंट'शी संबंधित वक्तव्यांवरून समई रैना यांच्यासह विपुल गोयल, बलराज परमजीत सिंह घई, सोनाली ठक्कर आणि निशांत जगदीश तन्वर यांच्याविरोधात कारवाई सुरू करण्यात आली होती. या वक्तव्यांमुळे दिव्यांग व्यक्तींच्या सन्मानाला धक्का पोहोचल्याचा आरोप करण्यात आला होता. त्यामुळे या प्रकरणाने केवळ कॉमेडीच्या मर्यादांचा नाही, तर अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य आणि सामाजिक जबाबदारीचा देखील प्रश्न उपस्थित केला.

मात्र सर्वोच्च न्यायालयाने फौजदारी कारवाई रद्द करताना संबंधित व्यक्तींनी मार्चमध्ये दिव्यांग व्यक्तींसाठी बुद्धिबळ स्पर्धेचे आयोजन केले आणि दिव्यांगांसाठी काम करणाऱ्या संस्थांविषयी जनजागृती करण्यासाठी प्रयत्न केले, याची विशेष दखल घेतली. म्हणजेच न्यायालयाने केवळ आरोपांकडे पाहिले नाही, तर त्यानंतर संबंधितांनी केलेल्या कृतींकडेही गांभीर्याने पाहिले. या निर्णयातून एक महत्त्वाचा प्रश्न मात्र कायम राहतो विनोदाच्या नावाखाली केलेल्या वक्तव्यांना किती स्वातंत्र्य असावे आणि सामाजिक संवेदनशीलतेची सीमा कुठे आखायची? सोशल मीडियाच्या युगात काही सेकंदांच्या व्हिडिओमधून प्रसिद्धी मिळवणे सोपे झाले आहे; पण त्याच प्रसिद्धीची किंमत एखाद्या संवेदनशील समुदायाला मानसिक वेदना देऊन चुकवावी लागणार असेल, तर त्या विनोदाला 'कॉमेडी' म्हणून मोकळे सोडणेही धोकादायक ठरू शकते.

सर्वोच्च न्यायालयाचा निर्णय हा आक्षेपार्ह वक्तव्यांना प्रमाणपत्र नाही. उलट, हा निर्णय फौजदारी कायद्याचा वापर किती काळ आणि कोणत्या परिस्थितीत करायचा, यावरही गंभीर चर्चा सुरू करणारा आहे. समाजाचा सन्मान आणि अभिव्यक्तीचे स्वातंत्र्य दोन्ही जपायचे असतील, तर विनोदकारांइतकीच जबाबदारी कायदा राबवणाऱ्या यंत्रणांचीही आहे. .

चीनचा टॅरिफ चुकवण्यासाठी भारताचा वापर? अमेरिकेच्या अहवालात पुणे-गुजरात-चेन्नई पट्टा 'संशयाच्या भोवऱ्यात'

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

भारत-अमेरिका व्यापार संबंधांमध्ये पुन्हा एकदा वादाची ठिणगी पडली आहे. चीनकडून अमेरिकेवर लादले जाणारे शुल्क चुकवण्यासाठी भारताचा मार्ग म्हणून वापर केला जात असल्याचा गंभीर आरोप अमेरिकेच्या नव्या व्हाइट हाऊस अहवालातून करण्यात आला आहे. 'द ग्रेट ट्रान्सशिपमेंट स्कॅम' या अहवालात भारतासह ४० हून अधिक देशांना चीनच्या कथित टॅरिफ चुकवेगिरीशी संबंधित उच्च जोखमीच्या ट्रान्सशिपमेंट नेटवर्कमध्ये नमूद करण्यात आले आहे.

विशेष धक्कादायक बाब म्हणजे अमेरिकेने भारतातील पुणे-गुजरात-चेन्नई औद्योगिक पट्ट्याचा थेट उल्लेख केला आहे. चीनमधून आलेल्या वस्तूंचे मूळ बदलून किंवा त्या भारतातून निर्यात झाल्याचे दाखवून अमेरिकन बाजारपेठेत प्रवेश मिळवून देण्याच्या प्रक्रियेला या भागातील काही पुरवठा साखळ्या मदत करत असल्याचा अमेरिकेचा आरोप आहे.

जर हा आरोप तथ्यांवर आधारित असेल, तर प्रश्न केवळ काही कंपन्यांच्या व्यापार पद्धतीपुरता मर्यादित राहत नाही. भारताच्या 'मेक इन इंडिया' आणि जागतिक मॅन्युफॅक्चरिंग हब बनण्याच्या दाव्यालाच यामुळे धक्का लागू शकतो. कारण भारतात तयार झालेल्या वस्तू आणि चीनमधून केवळ मार्ग बदलून आलेल्या वस्तू यातील फरक अमेरिकन प्रशासनाला स्पष्टपणे तपासता आला नाही, तर त्याचा फटका प्रामाणिक भारतीय उत्पादकांनाही बसू शकतो.

विशेष म्हणजे अमेरिकेने यापूर्वीच सक्तीच्या मजुरीचा वापर करून तयार झालेल्या वस्तूंच्या आयातीला आळा घालण्यासाठी भारतावर १० टक्के अतिरिक्त टॅरिफ लावल्याचा संदर्भ दिला आहे. आता त्यात चीनशी संबंधित ट्रान्सशिपमेंटचा आरोप जोडला गेल्याने भारतासाठी व्यापाराच्या आघाडीवर नवी कोंडी निर्माण होण्याची शक्यता आहे.

मात्र इथे सर्वात मोठा प्रश्न आहेअमेरिकेने आरोप केले आहेत, पण भारत सरकारचे उत्तर काय? पुणे, गुजरात आणि चेन्नईसारख्या भारताच्या महत्त्वाच्या औद्योगिक केंद्रांवर संशय व्यक्त होत असेल, तर सरकारने संबंधित कंपन्या, उत्पादनांची साखळी आणि निर्यातीची कागदपत्रे तपासून देशासमोर वस्तुस्थिती ठेवली पाहिजे.

चीनला रोखण्यासाठी अमेरिकेने भारतालाच संशयाच्या नजरेत पाहणे आणि भारताने त्याला केवळ व्यापारातील राजकारण म्हणून दुर्लक्षित करणे दोन्ही धोकादायक ठरू शकते.

कारण हा फक्त चीन-अमेरिका व्यापारयुद्धाचा प्रश्न नाही; हा भारताच्या जागतिक व्यापारातील विश्वासार्हतेचा प्रश्न आहे.

मुलीला लग्नासाठी वडिलांनी दिलेली मालमत्ता 'वडिलोपार्जित' म्हणता येणार नाही! पुरावा नसेल तर संयुक्त कुटुंबाच्या संपत्तीवर दावा नाही; मद्रास उच्च न्यायालयाचा महत्त्वपूर्ण निकाल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

चेन्नई / प्रतिनिधी

मुलीच्या विवाहाच्या वेळी वडिलांनी तिच्या नावावर केलेली मालमत्तेची भेट किंवा हस्तांतरण केवळ त्यावरून संयुक्त कुटुंबाची मालमत्ता ठरत नाही. संबंधित मालमत्ता संयुक्त कुटुंबाच्या निधीतून खरेदी करण्यात आली होती, हे ठोस पुराव्याने सिद्ध करणे आवश्यक आहे, असा महत्त्वपूर्ण निकाल मद्रास उच्च न्यायालयाने दिला आहे. त्यामुळे कुटुंबातील मालमत्तेवर वर्षानुवर्षे चालणाऱ्या दाव्यांना या निर्णयामुळे महत्त्वाचा कायदेशीर संदर्भ मिळाला आहे.

न्यायमूर्ती एन. सतीश कुमार आणि न्यायमूर्ती एम. जोथिरामन यांच्या खंडपीठासमोर या मालमत्ता वादासंदर्भातील अपीलांची सुनावणी झाली. हा वाद १९८९ मध्ये एस. दुराईमानिक्कम यांच्या नावावर खरेदी करण्यात आलेल्या मालमत्तेबाबत होता. दुराईमानिक्कम यांनी ही मालमत्ता नंतर आपल्या मुलगी इलावरसीच्या नावावर भेटपत्राद्वारे हस्तांतरित केली होती. त्या वेळी मुलगी अल्पवयीन होती आणि हे हस्तांतरण तिच्या विवाहाशी संबंधित कौटुंबिक समझोत्याचा भाग असल्याचे प्रकरणातून समोर आले.

मात्र दुराईमानिक्कम यांचे बंधू एस.डी.एस. सेल्वम यांनी या मालमत्तेवर आक्षेप घेतला. ही मालमत्ता प्रत्यक्षात संयुक्त कुटुंबाच्या मूळ निधीतून खरेदी करण्यात आली होती, त्यामुळे ती केवळ दुराईमानिक्कम यांची वैयक्तिक मालमत्ता मानता येणार नाही, असा त्यांचा दावा होता. त्यामुळे वडिलांना ती मालमत्ता मुलीच्या नावावर स्वतंत्रपणे हस्तांतरित करण्याचा अधिकार नव्हता, असा युक्तिवाद करण्यात आला.

मात्र उच्च न्यायालयाने हा दावा स्वीकारण्यासाठी आवश्यक पुरावे उपलब्ध नसल्याचे स्पष्ट केले. एखाद्या मालमत्तेच्या खरेदीमागे संयुक्त कुटुंबाचा निधी वापरला गेला, असे केवळ अनुमानावरून ठरवता येणार नाही. त्यासाठी संयुक्त कुटुंबाकडे पुरेसा उत्पन्नस्रोत किंवा आर्थिक 'न्युक्लियस' होता आणि त्यातून संबंधित मालमत्ता खरेदी करण्यात आली, हे सिद्ध करावे लागेल.

न्यायालयाने विशेषतः स्पष्ट केले की, विभाजनाच्या दस्तऐवजात काही कोरडवाहू जमिनी कुटुंबाच्या वाट्याला आल्या होत्या, म्हणून त्या जमिनींमधून मोठे अतिरिक्त उत्पन्न मिळत होते आणि त्यातूनच नंतरची मालमत्ता खरेदी करण्यात आली, असे थेट म्हणता येणार नाही. जमिनी होत्या म्हणजे त्यातून पुरेसे उत्पन्नही होते, हा कायद्याचा नियम नाही.

या प्रकरणात आणखी एक महत्त्वाचा मुद्दा न्यायालयाने नोंदवला. दुराईमानिक्कम आणि सेल्वम यांचे वडील एस.डी. सोमसुंदरम हे तमिळनाडू सरकारमध्ये कॅबिनेट मंत्री होते. मात्र त्यांनी कृषी उत्पन्न दाखवणारी प्राप्तिकर विवरणपत्रे सादर केलेली नसल्याचे न्यायालयाच्या निदर्शनास आले. त्याचवेळी दुराईमानिक्कम हे पोर्ट ट्रस्ट आणि टीव्हीएस कंपनीमध्ये नोकरीला होते. त्यामुळे संबंधित मालमत्ता त्यांनी स्वतःच्या उत्पन्नातून खरेदी केली असण्याची शक्यता अधिक असल्याचे न्यायालयाने नमूद केले.

या निकालाचा सर्वात महत्त्वाचा संदेश असाएखादी मालमत्ता कुटुंबातील व्यक्तीच्या नावावर आहे म्हणून ती आपोआप संयुक्त कुटुंबाची मालमत्ता होत नाही. उलट, ती संयुक्त कुटुंबाच्या निधीतून खरेदी झाली असल्याचा दावा करणाऱ्यावर त्यासाठी आवश्यक पुरावा सादर करण्याची जबाबदारी असते.

म्हणजेच केवळ ही आमची वडिलोपार्जित मालमत्ता आहे असे म्हणणे पुरेसे नाही. पैसा कुठून आला, संयुक्त कुटुंबाकडे पुरेसा निधी होता का आणि त्या निधीतूनच मालमत्ता खरेदी झाली का हे सिद्ध करावे लागेल.

हा निर्णय विशेषतः विवाहाच्या वेळी मुलीला मालमत्ता देणाऱ्या पालकांसाठी महत्त्वाचा ठरतो. मात्र प्रत्येक प्रकरणाची कागदपत्रे, व्यवहार आणि आर्थिक स्रोत वेगळे असतात. त्यामुळे या निकालाचा अर्थ सर्वच कौटुंबिक मालमत्तांवर एकसारखा लागू होईल, असा निष्कर्ष काढता येणार नाही.

तरीही न्यायालयाचा स्पष्ट संदेश आहेकौटुंबिक नातेसंबंधांच्या आधारावर मालमत्तेचा हक्क ठरवता येणार नाही; मालमत्तेचा स्रोत आणि त्यासंबंधीचा पुरावा महत्त्वाचा आहे.

कारण कायद्यात शेवटी प्रश्न हा नसतो की मालमत्ता कोणाच्या घरात होती; प्रश्न असतो ती मालमत्ता नेमकी कोणाच्या पैशातून आणि कोणत्या कायदेशीर हक्काने निर्माण झाली?